

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140 — ΤΗΛ. 718-308 | 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1982 | ΑΡΙΘ. 4

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

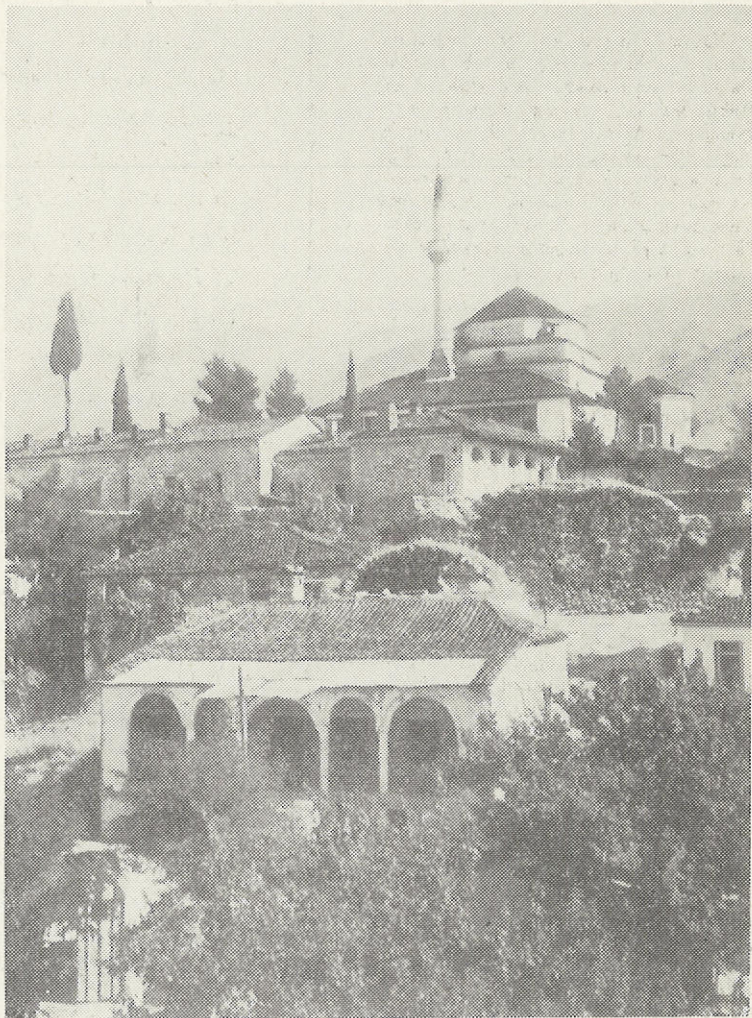
Ἡ ἀπελευθέρωση τῶν Ἰωαννίνων. — Κων. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ - Ὁμοτ. Καθηγ. Παν)μίου Ἀθηνῶν, Ἀποστολικοὶ Πατέρες, Ἱγνατίου Ἀντιοχείας Ἐπιστολαί, Β' Μαγνησιεύσιν Ἱγνάτιος. — Ἀλήθειες μὲ λίγα λόγια. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Προπρυτάνεως Παν)μίου Ἀθηνῶν, Θεανθρωπίνη πραγματικότητα. — Ἀρχιεπ. Κρήτης Τιμοθέου, Λατρεία Λογική. — Βασ. Μουστάκη, Ὁ ἱερός Ἀγούστινος καὶ ἡ Παιδεία. — Ἀρχιμ. Νικ. Ι. Πρωτοπαπαῆ, Ποιμαντικὲς διαπιστώσεις ἀπὸ τῆ ζωῆ τῶν προσκυνητῶν στὴν Παναγία τῆς Τήνου. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ προσφορὰ τοῦ Ἀγ. Ὄρους στὴν ἐποχή μας. — Ἰω. Φουντούλη, Καθηγ. Παν)μίου Θεσ)νίκης, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες — Πρεσβ. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, Προσηλυτισμός: ἡ «ἀγνή λατρεία» τῶν χιλιαστῶν. — Δημ. Φερούση, Φιλοθέη Μπενιζέλου. — Ἐπίκαιρα. — Εἰδήσεις ποὺ ἐνδιαφέρουν τοὺς ἐφημερίους.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασιῶν 1 — Ἀθῆναι 140. Προϊστ. Τυπογραφείου Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.

Ἡ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Μία παλιὰ φωτογραφία τῶν Ἰωαννίνων τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἔφερε τὴν ἐλευθερία στὸ λαὸ τῶν Ἰωαννίνων (21 Φεβρουαρίου 1913) ποὺ περίμενε αἰῶνες τὴν ἀνάστασή του δίχως ποτὲ νὰ ὀλιγοπιστήσῃ.

Α Δ Η Θ Ε Ι Ε Σ
Μ Ε Λ Ι Γ Α Λ Ο Γ Ι Α

Είναι μιὰ μηλιά που κάνει ξινὰ μήλα. Τί πρέπει τώρα νὰ κατηγορήσουμε; Τὴ μηλιά ἢ τὰ μήλα; Τὴ μηλιά, βέβαια. Δοιπόν, ζήτε χριστιανικά σείς οἱ γονεῖς, που εἰστε ἢ μηλιά, γιὰ νὰ βγαίνουν καὶ τὰ μήλα γλυκά, δηλαδή τὰ παιδιά σας καλοὶ ἄνθρωποι.

(Κοσμάς ὁ Αἰτωλός)

★

Ὅσοι διωγμοὶ κι ἂν κινήθηκαν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, σὲ τίποτε ἄλλο δὲν συνετέλεσαν παρὰ σὸ νὰ τὴ δοξάσουν καὶ νὰ εἶναι κάνουν στερεώτερη. Αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλεῖο τῆς. Τὴν πολεμοῦν καὶ νικά. Τὴν ἐπιβουλεύονται καὶ βγαίνει θριαμβούτρια. Κλυδωνίζεται, ἀλλὰ δὲν καταποντίζεται. Χειμάζεται, ἀλλὰ δὲν ναυαγεῖ. Δοκιμάζεται καὶ καθίσταται λαμπρότερη.

(Ιερὸς Χρυσόστομος)

★

Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀρετή, πὺδ μεγάλη κι ἀπὸ τὸ μαρτύριο. Καὶ ἰδοὺ γιὰτί. Χωρὶς τὸ μαρτύριο, ἡ ἀγάπη σώζει. Χωρὶς τὴν ἀγάπη τὸ μαρτύριο δὲν ὠφελεῖ σὲ τίποτε.

(Ιερὸς Χρυσόστομος)

★

Οἱ θλίψεις που βρίσκουν τὸ χριστιανό, τὸ γνήσιο παιδί τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι τιμωρία, ἀλλὰ μερίδα δόξας, ἀπόδειξη ὅτι ὁ Θεὸς τὸν ἀναγνωρίζει σὰν παιδί του, τὸν ἀγαπᾷ καὶ θέλει νὰ τὸν ἀναδείξῃ.

★

Στέφανος δόξας ἀπέβη γιὰ τὴν Ἐκκλησία τὸ σύνολο τῶν διωγμῶν. Οἱ ἀντιξοότητες που κάρφωσαν σὸ μέτωπό τῆς τὰ ἀγκάθια τους συνέβαλαν ὥστε νὰ στερεωθῇ αὐτὸς ὁ στέφανος γιὰ πάντα, ἐνῶ τὰ ἀγκάθια μεταβάλλονταν σὲ ἄνθη ἄφθαρτα.

★

Γιὰ τοὺς μάρτυρες ἕνας ἐπιφανὴς μάρτυς, ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας εἶπε: «Εἶναι θαυμάσιο πρᾶγμα, νὰ δύσῃ κανεὶς ἀπὸ τὸν κόσμο, γιὰ νὰ ἀνατεῖλῃ στὴν αἰώνια ζωή».

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ
Β'. ΜΑΓΝΗΣΙΕΥΣΙΝ ΙΓΝΑΤΙΟΣ*

Τοῦ κ. ΚΩΝΣΤ. Γ. ΜΠΟΝΗ

Ἐκδοτῆς

Ἄμ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

II. Σ χ ό λ ι α

Εἶναι ἀπορριπτέα ἢ ἀντίληψις αὕτη, διότι «οἱ ἀναστραφέντες εἰς καὶ νότῃτα ἐλπίδος ἤλθον, μηκέτι σαθεατίζοντες» διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. Ἄρα πρόκειται περὶ τῶν ἐξ Ἰουδαίων χριστιανῶν. Ὁ Ἰγν. ἐπομένως ἀναφέρεται εἰς τοὺς πιστοὺς, οἵτινες ἀπέβαλον «τὰ παλαιὰ πράγματα» τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ ζῶσιν ἐλεύθεροι. «κατὰ κυριακὴν», ἦτοι «ζωήν». «Κυριακὴ» εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου. Πβλ. Μελίτωνος, Περὶ Κυριακῆς πυχρὰ Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἰστ. IV, 26, 2. Ἀποστολ. Διατ. 14,1 «κατὰ Κυριακὴν Κυρίου». Ἡ Κυριακὴ ἐωρτάζετο ἤδη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Παύλου (Α' Κορ. 16,2. Πράξ. 20,7. Ἀποκ. 1,10). Διὰ τοὺς ἐκκλησ. συγγρ. παραπέμπω εἰς τὸ Λεξικὸν τοῦ G. W. H. Lampe, A Patristic Greek Lexicon, Oxford 1961, 785/6 ἐν λ. «κυριακός-ῆ». «ὅτινες ἀρνοῦνται», ὅτι δηλ. «ἡ ζωὴ ἡμῶν ἀνέτειλεν δι' αὐτοῦ καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ». Ὅτι ὁ Χριστὸς ἔπρεπε νὰ σταυρωθῇ καὶ ἀναστηθῇ, ἵνα οἱ ἄνθρωποι δυνηθοῦν νὰ πιστεύσουν εἰς τὸ μυστήριον τῆς θυσίας αὐτοῦ καὶ τῆς δι' αὐτοῦ σωτηρίας τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων, ὁ Ἰγν. ἐκφράζει καὶ ἐν Τραλλ. 2,1, Ἐφεσ. 16,2. Πβλ. Ἰουστ. Διάλ. τρύφ. 91: «οἱ ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τούτου τοῦ μυστηρίου εἰς τὴν θεοσέβειαν ἐτρέπησαν ἀπὸ τῶν ματαίων εἰδώλων».

IX. «οἱ προφήται μαθηταὶ ὄντες τῷ πνεύματι». Κατὰ τὸν Ἰγν. οἱ προφῆται ὑπῆρξαν μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ οὐχὶ «τῆ σαρκί», ἀλλὰ «τῷ πνεύματι», λόγῳ τοῦ ἐν αὐτοῖς κατοικοῦντος ἁγίου Πνεύματος. Κατὰ τὸν Ἰγν. αἱ προφητεῖαι ἀποδεικνύουν τὸν μέγαν πόθον τῶν προφητῶν τῆς ἀπολαύσεως τῆς ἐλευσεως τοῦ Μεσσία. Πβλ. Α' Πέτρ. 1,10 «Περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηρεύνησαν προφῆται: οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες». Ὅμοιος 1,11 «ἐρευνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ προμαρτυρόμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας». Πβλ. Πράξ. 3,18-24. 10,43.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 18 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 τεύχους.

Θεανθρώπινη

πραγματικότητας

Του κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**
Προπρυτάνεως του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὁ Θεός, πού δημιούργησε τις διάφορες ὄντολογικὲς περιοχὲς καὶ διαστάσεις· ὁ Θεός πού ἔπλασε τις ἀναρίθμητες διαστάσεις τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, οἱ ὁποῖες εἶναι ἄλλες γιὰ τὰ ψάρια, ἄλλες γιὰ τὰ σαλιγκάρια καὶ ἄλλες γιὰ τοὺς ἀνθρώπους· ὁ Θεός, πού δημιούργησε τις περιοχὲς τῶν χρωμάτων καὶ τῶν ἤχων, οἱ ὁποῖες εἶναι ἄλλες γιὰ τὴ μέλισσα, ἡ ὁποία καὶ μέσα ἀπ' τὸ ὑπεριώδες φῶς βλέπει τὰ λουλούδια ὠραιότερα ἀπὸ ὅ,τι τὰ βλέπουμε ἑμεῖς, ἄλλες γιὰ τὰ ἔμβια ὄντα, πού συλλαμβάνουν τοὺς ὑπερήχους, καὶ ἄλλες γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος μὲ τὰ μάτια καὶ τ' αὐτιά του συλλαμβάνει μόνο ὀρισμένες συχνότητες τῶν ὀπτικῶν ἢ ἀκουστικῶν κυμάνσεων (π.χ. ἀπ' τὸ ἐρυθρὸ ἕως τὸ ἰώδες)· ὁ Θεός πού δημιούργησε ὡς κἀτὶ καινούργιο μέσα στὴ δημιουργία τὸ Πνεῦμα, τὸ ὁποῖο, ὅπως εἶπεν ὁ μεγάλος βιολόγος Καρρέλ, καταγράφεται μὲν στὴν ὕλη μὲ τὸν ἐγκέφαλο, μὰ μὲ τις ἐνέργειές του ἐκτείνεται ἔξω ἀπ' τὸν χῶρο καὶ τὸν χρόνο σὰν ἓνα φύκι, πού στερεώνεται σ' ἓνα βράχο καὶ ἀφήνει τὰ φύλλα του νὰ κυματίζουν μέσα στὸ μυστήριό τοῦ ὠκεανοῦ, αὐτὸς ὁ ἴδιος Παντοδύναμος Θεός ἀπεκάλυψε τὴ διάσταση τῆς θεανθρώπινης ὑπάρξεως καὶ ἔτσι ἐνήργησε καὶ πραγμάτωσε μιὰ βαθειὰ τομὴ στὴν ἱστορία τοῦ ὕλικοπνευματικοῦ σύμπαντος καὶ σήμανε τὴν ἀπαρχὴ τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ κόσμου.

Ἡ ἔλευση τοῦ Σωτῆρος, πού σήμανε τὴν εἰσβολὴ τοῦ θείου καὶ τῆς αἰωνιότητος μέσα στὸν χρόνο καὶ στὶς γήινες, ἐνδοκοσμικὲς, ἱστορικὲς σχέσεις καὶ συναρτήσεις, ἀποτελεῖ τὸν ἄξονα, γύρω ἀπ' τὸν ὁποῖο κινεῖται ὁλόκληρη ἡ Ἱστορία. Ὅπως ἔλεγεν ὁ Ἑγε-

λος, «ἅλη ἡ Ἱστορία κατευθύνεται πρὸς τὸν Χριστὸ καὶ προέρχεται ἀπὸ αὐτόν· ἡ ἐμφάνιση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ ἄξονας τῆς παγκοσμίου ἱστορίας». Πραγματικά! Διὰ τοῦ Χριστοῦ ἡ αἰωνιότης καὶ ὁ χρόνος συνδέθηκαν ἁρμονικὰ καὶ συντελέσθηκε θαυμαστὴ συνάντηση τοῦ ἀλείρου καὶ τοῦ πεπερασμένου, τοῦ ἀπολύτου καὶ τοῦ σχετικοῦ, τοῦ αἰωνίου καὶ τοῦ παροδικοῦ, τοῦ μεταφυσικοῦ καὶ τοῦ ἱστορικοῦ, τοῦ ὑπερβατικοῦ καὶ τοῦ ἐμπειρικοῦ.

Ἡ ἐμφάνιση τοῦ Χριστιανισμοῦ ἦταν ἡ ζύμη, πού ἄρχισε νὰ ζυμώνη προοδευτικὰ τὸ «φύραμα» τῆς ἀνθρωπότητος· γι' αὐτὸ ἀποτελεῖ ἰδιαίτερο ὄροσημο στὴν ἱστορία τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ, τὴν ἀπαρχὴ μιᾶς ἐξυγιαντικῆς καὶ ἀνακαινιστικῆς πορείας, ἡ ὁποία ἐπὶ 2000 χρόνια συνεχίζεται πάντοτε σὲ ἀνιούσα κατεύθυνση παρὰ τις διάφορες παλινδρομήσεις ἢ καταπτώσεις, πού ὀφείλονται στὴν ἀντίδραση τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους καὶ τοῦ κακοῦ. Ἡ ἀνακαινίση, τὴν ὁποία φέρνει ὁ Χριστός, σημαίνει τὴν ἐκκόλαψη καινούργιων δυνατοτήτων πάνω ἀπ' τις ὑπάρχουσες πραγματικότητες, θρυμματισμὸ τυραννικῶν δεσμῶν, ἀπελευθέρωση ἀπ' τοὺς ἐφιάλτες τῆς ἐνοχῆς, ἴση τῶν «συντετριμμένων τὴν καρδίαν», «αἰχμαλώτους ἄφεσιν», ἀνάβλεψη τῶν πνευματικῶν τυφλῶν (Λουκ. 4, 18), ἀναζωογόνηση τῆς μισοπεθαμένης ψυχῆς μὲ τὴν ζωογόνο ἐνέργεια τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀναμόρφωση τῆς ρυπωμένης εἰκόνης τῆς ψυχῆς στὸ ἀρχέτυπο κάλλος, ἐξωραϊσμὸ τῆς γήινης πραγματικότητος μὲ θεῖες ἀνταύγειες καὶ λαμπρόνες καὶ μὲ οὐράνια χρώματα, συμμετοχὴ στὴ νίκη τῆς Ἀναστάσεως, ὀριστικὰ ὑπερνίκηση τοῦ πόνου καὶ τῆς ὀδύνης τοῦ θανάτου, ἐνεργὸ καὶ δυναμικὴ συμμετοχὴ στὴ θεανθρώπινη φύση τῆς Ἐκκλησίας καὶ στὴ μυστικὴ κοινωνία τῶν προσώπων, πού τὴν συναποτελοῦν.

Κάθε νοσταλγία, πού ἐκφράζεται στὰ ἔργα τῆς παγκόσμιας λογοτεχνίας· ὅ,τι ἐξύμνησαν οἱ μεγάλοι ποιητές· ὅ,τι ὀραματίσθηκαν οἱ μεγάλοι προφήτες μέσα στὰ προφητικά τους ὀράματα καὶ στὶς θεόπνευστες σελίδες τους· ὅ,τι θεώρησαν ὡς στόχον τους οἱ μεγάλοι κοινωνικοὶ ἀναμορφωτὲς καὶ ἐπαναστάτες —ὅλα αὐτὰ εἶναι δυνάμει πραγματικότητος μέσα στους «καινοὺς οὐρανοὺς» καὶ στὴν «καινὴν γῆν» (Β' Πέτρ. 3, 13· Ἀποκ. 21, 1), στὴν ὁποία εἰσάγει ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος ἐνεργοποιεῖ τὸν ποιοτικῶς νέον αἰῶνα ἀκόμη καὶ μέσα στὰ τοπικά, χρονικά καὶ ἱστορικά πλαίσια τοῦ παλαιοῦ.

Λ Α Τ Ρ Ε Ι Α Λ Ο Γ Ι Κ Η

Του Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης
κ. ΤΙΜΟΘΕΟΥ

Ἡ Μυστηριακὴ ζωὴ καὶ γενικὰ τὸ ἔργο τῆς λατρείας ποὺ ἐπιτελοῦμε σὰν κληρικοί, στηρίζεται στὸ μεγάλο χάρισμα τῆς Ἱερωσύνης μας.

Δὲν εἶναι ἀπλὲς ἐνέργειες καὶ πράξεις φυσικὲς τὰ Μυστήρια καὶ ἡ Λατρεία. Εἶναι φορεῖς θείας χάριτος. Ἡ Ἱερωσύνη μᾶς ἔχει καταστήσει ὄργανα στὴν πνοὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἴμαστε μυσταγωγοὶ καὶ ἐντολοδόχοι, λειτουργοὶ τῶν Μυστηρίων. Τὸ ἔργον μᾶς ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς θρησκείας μᾶς. Ἡ Ἱερωσύνη μᾶς ἔστησε στὴν πύλῃ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Ὁ κληρικός εἶναι ὁ θυρωρός, ποὺ «ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων».

Ἀνάλογη μὲ τὴ θεία ἀποστολὴ μᾶς πρέπει νὰ εἶναι ἡ εὐσέβειά μας, μὲ κατάνυξη καὶ φόβο Θεοῦ. Οἱ ἄγγελοι μὲ ὅλη τὴν ἀγιότητά των δὲν ἀντέχουν νὰ βλέπουν «τὸ πρόσωπον τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς». Ὁ Λειτουργὸς διαχειρίζεται μὲ τὸ σῶμα του καὶ τὴν ψυχὴ του, μὲ τὴν φωνὴ καὶ τὰ χέρια, μὲ ὀλόκληρο τὸ εἶναι του τὴν θεία δωρεά, στὴ λατρεία καὶ στὰ Μυστήρια.

Δυὸ μεγάλα καθήκοντα ἀναπεδοῦν ἀπὸ τὴν ἱερωσύνη τοῦ κληρικοῦ. Τὸ πρῶτο εἶναι ἡ πλήρης καὶ ὀλόκληρη προετοιμασία καὶ κατάρτιση. Ἄν γιὰ ἓνα ὁποιοδήποτε ἐπάγγελμα ἢ ἄλλῃ ἐργασία καὶ ὑποχρεοῦν, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ διδασθῆ σωστά, νὰ

καταρτισθῆ, ἀκόμη καὶ στὶς λεπτομέρειες καὶ στὰ μυστικά τοῦ ἔργου του, πολὺ περισσότερο ὀφείλει νὰ προετοιμασθῆ, γιὰ τὴ θεία ἀποστολὴν τοῦ ὀ κληρικός. Εἶναι ἀπαράδεκτο νὰ μὴ ἐπιμεληθῆ νὰ διδάξῃ καὶ νὰ ψάλλῃ σωστά, νὰ διδάσκῃ τὴν ἀλήθεια χωρὶς νὰ τὴν παραποιεῖ καὶ νὰ τὴν νοθεύῃ.

Τὸ δεῦτερο καὶ ἀκόμη σπουδαιότερο καθήκον εἶναι ἡ σωστή, ἡ εὐκρινής, ἡ ὀλοκληρωτικὴ καὶ ἀγνή βίωση τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης, ἡ βίωση τῆς ἱερωσύνης μὲ ἀγιότητα.

Ἄν θὰ λείπει ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ κληρικοῦ ἡ πίστις καὶ ἡ ἀγάπη, ἐπιτελεῖ τὰ Μυστήρια καὶ τὴν λατρεία ἀλλ' ὁ ἴδιος εἶναι «χαλκὸς ἢ ἠχὼν καὶ κύμβαλον ἀλλάλᾳζον».

Ἡ πλήρης καὶ ὀλόψυχη συμμετοχὴ στὴ λατρεία προϋποθέτει «καρδίαν καθαρὰν καὶ πνεῦμα εὐθές».

Ἐπὶ τῆς λατρείας πολλοὶ καλοὶ καὶ ἐξαγιασμένοι κληρικοί, ποὺ τιμοῦν τὴν ἐκκλησίαν, εἶναι ἀφροσιωμένοι σταθερὰ στὸ ἔργο των καὶ ἀγωνίζονται γιὰ τὴ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς των καὶ τῶν ἄλλων.

Ὅμως ὁ μέγας ἐχθρὸς, ὁ ὀρατος, «ὁ ὀφις ὁ ὀρχαῖος ὁ διάβολος, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην» δὲν μισεῖ τίποτε ἄλλο περισσότερο ἀπὸ τοὺς κληρικούς καὶ ἀγωνίζεται «ὡς λέων ὀρῶμενος» νὰ συντρίβῃ τὴν ἱερωσύνην μᾶς. Δημιουργεῖ σκάνδαλα καὶ ἐκμεταλλεύεται τὴν ἀνθρώπινη

ἀδυναμία, τὴ σάρκα καὶ τοὺς πόθους τῆς, τὴ ζωὴ καὶ τὶς ἀνάγκες τῆς, τὴν κοινωνίαν καὶ τὰ πάθη τῆς. Καὶ ὁ κληρικός εἶναι ἄνθρωπος, «σκευὸς ὀστράκινον» καὶ εἰκόλα συντρίβεται.

Τὰ ἀποτελέσματα εἶναι θλιβερά. Τὸ ἔργο τῆς λατρείας δὲν γίνεται σωστά. Ἡ λατρεία μᾶς δὲν εἶναι λογικὴ. Ἐπὶ τῆς λατρείας πολλοὶ δὲν ἔχουν ἐπίγνωση τῆς ἀποστολῆς των. Δὲν καταλαβαίνουν παρὰ μόνο τὸ ὀρατό, τὸ ὀλικὸ μέρος τῆς λατρείας. Δὲν συμμετέχει τὸ πνεῦμα των καὶ ἡ καρδιά των. Τυπικὰ καὶ ἐξωτερικὰ ἐπιτελοῦν τὸ ἔργο των, μὲ ὀλιγώτερη συναίσθηση ἀπὸ ἐκείνη ποὺ ἔχει ὁ κηπουρὸς καθὼς καλλιεργεῖ τὴ γῆ καὶ ὁ καφετζῆς δταν ἐτοιμάζει τοὺς καφέδες. Καταντὰ ἡ ἱερωσύνη μᾶ ἀπλὴ ἐπαγγελματικὴ ἀπασχόληση, χωρὶς τὴν ἐπίγνωση, τὴ συναίσθηση, τὴν φλόγα τῆς λατρείας. Κάποτε μάλιστα διακρίνεται ἔντονα ἡ ἐπιπολαιότητα καὶ ὀχι σπάνια ἡ ὀποκρισία, ποὺ δὲν ἀποκλείεται νὰ φτάσῃ ὡς τὸ τελευταῖο σκαλοπάτι, τὴν ἀπιστίαν, καὶ τὴν ἀσέβειαν.

Τὰ Μυστήρια καὶ ἡ λατρεία τελοῦνται ὀμοια καὶ μὲ τὴν ἴδια ἀξίαν καὶ δύναμιν, καὶ ἀπὸ τοὺς καλοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς κακοὺς κληρικούς.

Εὐλογημένοι οἱ κληρικοί ποὺ μὲ πίστιν καὶ ἀγάπην, ἀρετὴν καὶ ἀγιότητα ἀξιοποιοῦν τὴ θεία δωρεά, τὴν ἱερωσύνην των.

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

15νθήμερη Ἐφημερίδα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Εἶναι τὸ πνευματικὸ, μαχητικὸ ὀργανο τοῦ κάθε χριστιανοῦ. Πληροφορεῖ, ἐνημερώνει καὶ κατατοπίζει τὸ λαὸ πάνω σ' ὀλα τὰ ἐκκλησιαστικά, πνευματικὰ καὶ θρησκευτικὰ ζητήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον. Κυκλοφορεῖ τὴν 1η καὶ 16 κάθε μῆνα. Ἐτησίαν συνδρομὴ 300 δρχ. Καθῆκον τῶν ἐφημερίων εἶναι ἡ ἐγγραφή συνδρομητῶν.

Ο ΙΕΡΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΙΔΕΙΑ

Του κ. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

ΣΤ'

Τους νόμους και τους κανόνες της χριστιανικής παιδείας (κατήχησης) εκθέτει ο Αύγουστίνος στο έργο του *De catechizandis rudibus* (Για την κατήχηση των αρχαρίων).

Ένας διάκονος που ζούσε στην Καρχηδόνα, ο Deogratias, υπήρξε η άφορμη συγγραφής αυτής της «πρώτης Κατηχητικής στην Ιστορία» όπως χαρακτηρίσαν το έργο. Με δική του παράκληση, γράφηκε, γύρω στο 400. Αν και περιστατική ήταν η αιτία που την έφερε στο φως, η ωφελιμότητά της αποδείχθηκε, στη διαδρομή των αιώνων, μεγάλη. Μ' αυτή, ο Αύγουστίνος μπορεί να θεωρηθεί, τουλάχιστο για τη Δύση, ο πατέρας της Κατηχητικής. Από τις σελίδες του, εμπνέονταν εκεί οι γενεές των μεσαιωνικών παιδαγωγών, επίδραση που απλώθηκε και κατά τους νεώτερους χρόνους.

Οι περιεχόμενες σ' αυτό το έργο ιδέες είναι πάντως ενδιαφέρουσες και γενικότερα.

«Ας τις δούμε επιτροχάδην.

Χωρίζονται σε τρεις χορείες τα έμφυχα αντικείμενα της χριστιανικής παιδείας. Αν έχουμε να κάνουμε με άξεστο, άμορφωτο αντικείμενο, θα το εκθέσουμε σύντομα και με απλά λόγια την ιστορία της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, δείχνοντάς του την αγάπη του Δημιουργού στον κόσμο. Έτσι, το αποτέλεσμα θα είναι: «ακούοντας να πιστέψει, πιστεύοντας να ελπίζει και ελπίζοντας ν' αγαπήσει» (Audiendo credat, credendo speret, sperando amet).

Αλλά τί καρδιά και νοοτροπία αντιμετωπίζουμε; Η απάντηση στο ερώτημα έχει σημασία. Καθορίζει μίαν ιδιαίτερη μέριμνα που πρέπει να λάβουμε απέναντι του ανθρώπου που μας ακούει. Με τρόπο κατάλληλο, χωρίς να δει την παραμικρή σκιά στο λόγο μας, ας επιδιώξουμε να τον διδάξουμε από το δόκανο μας τυχόν ανεπιχειρήσιμους του.

Αν η περίπτωση αφορά στη δεύτερη χορεία, σε φυχές δηλαδή που έχουν κάποια γνώση της Βίβλου, θα πλαινώσουμε και θα θαθύνουμε αυτή τη γνώση. Πώς; Έκθετόντας πιο λεπτομερείαικά την ιστορία που περιλαμβάνεται εκεί. Πάντα η ιστορική μέθοδος, για τον Αύγουστίνo, είναι η προσφυέστερη. Συνδυασμένη και με τη χρήση ερωτήσεων, που απ' ενός δίνουν την ευκαιρία να διασαφηθούν τα σκοτεινά σημεία των μαθημάτων και απ' άλλου να διαγνωσθούν οι ελλείψεις και τα κενά που υπάρχουν στο νοῦ του ακροατή. Έτσι, πρέπει:

ν' αναγνωρίσουμε στον Αύγουστίνo και μίαν άλλη πατρότητα: της ιστορικοεπαγωγικής ή συνθετικής μεθόδου στη διδασκαλία.

Στην τρίτη περίπτωση, που κάθε άλλο παρά σπανίζει, ο διδασκόμενος είναι κάτοχος πολλών γνώσεων στο θύραθεν πεδίο, στερείται όμως τα στοιχεία που απαιτούν τη χριστιανική πίστη. Είναι ένας άνθρωπος τύπος, που τον έζησε ο ίδιος ο συγγραφέας αυτού του διδακτικού έγχειριδίου. Έτσι και εκείνος, κατά τη νεότητά του, ροφούσε απλυστα τους χυμούς της αρχαίας σοφίας και ευαισθησίας, στον ελληνικό και το λατινικό χώρο, φιλοσοφία, ποίηση, ιστορία, γενικότερη λογοτεχνία, χωρίς να έχει σωστή ιδέα για τι περιεχόταν στη Βίβλο. Ανέπνεε λοιπόν μέσα σ' ένα διαστροφικό κλίμα, που του αλλοίωνε τη ρότα της ψυχικής πορείας. Συγκεκριμένα, τον απομάκρυνε από την «καλλιέπεια της πράξης», κάνοντάς τον να πιστεύει πως αρκεί η όμορφιά του λόγου. Ο λόγος αυτός μπορούσε κάλλιστα να έχει μιά πυθιακή προσαρμοστικότητα προς την αλήθεια και το ψέμμα, χωρίς να καταγράφεται στο παθητικό του ανθρώπου ή υποδούλωση στο κίβδηλο.

Τί πρέπει να καλλιεργήσουμε, προκαταρκτικά, στην ψυχή ενός τέτοιου ανθρώπου; Ο Αύγουστίνος, από τον ίδιο τον έαυτό του, όπως ήταν σ' εκείνη την περίοδο της ματαιοδοξίας, ξέρε πολύ καλά τι χρειάζεται. Ποιά είναι το μάθημα αυτό, που χωρίς να προηγηθεί, όλα τα άλλα είναι κίνδυνος να πάνε χαμένα; Η ταπεινοφροσύνη. Η πόρτα που εισάγει στον κόσμο της χριστιανικής αλήθειας, είναι χαμηλή. Πρέπει να κάμψεις τον τράχηλο, για να την περάσεις.

Παρά τις λεπτότατες κεραίες της διάνοιας και του συναισθήματός του, κεραίες αναμφίβολης μεγαλοφυΐας, ο Αύγουστίνος δεν είχε καταφέρει τότε, διατρέχοντάς τις, ν' αντιληφθεί την αισθητική αξία των Αγίων Γραφών και να διαπιστώσει το νοηματικό βάθος τους. Είχε αποκομίσει την ιδέα πως επρόκειτο για σελίδες πλημμυρισμένες από ψελίσματα, ασήμαντες στο χώρο της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Γιατί δεν θα συνέβαινε κάτι παρόμοιο με άλλους μορφωμένους φιλολογικά; Για να τις αποτιμήσουν λοιπόν σωστά, αυτοί οι, συνήθως, νέοι, όπως εκείνος κατά την αφώτιστη περίοδο της ζωής του, θα έπρεπε να βοηθηθούν στο να συναισθανθούν την ανθρώπινη μηδαιμνότητα.

Για να δώσει στον Καρχηδόνιο κληρικό ένα ζωντανό παράδειγμα του στόχου που απέδλεπαν οι τόσο πρακτικού άλλωστε χαρακτήρα οδηγίες του βιβλίου, ο Αύγουστίνος εκθέτει ένα σπονδυλωτό μάθημα σε ακροατή λει-

ψὸ κατὰ τὶς θρησκευτικὲς γνώσεις, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὶς ἄλλες.

Στὴν ἀρχή, τὸν ἐπαινεῖ γιὰ τὴν προθυμία του νὰ μάθει τὶς ἀλήθειες ποὺ θὰ τὸν κάνουν σωστὸ ἄνθρωπο. Γιὰ ν' ἀντιμετωπισθεῖ δὲ ἀποδοτικὰ τὸ ἐνδεχόμενον ὄχι ἄδολων κινήτρων, θίγει διακριτικὰ ἀλλὰ καὶ ξάστερα αὐτὴν τὴν περίπτωσιν, δείχνοντας τὶς κακὲς συνέπειές της.

Κατόπιν, περιληπτικὰ, μιλά γιὰ τὴν πλάσιν, τὴν πτώσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐπακολουθοῦσα ἀνθρώπινη του, ἀναλύοντας πῶς αὐτὴ συντελέσθηκε. Δηλαδή μετ' ἐπὶ τὴν ἀρκύσιν τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς τριαδικῆς Θεότητος. Ἀφηγεῖται τὰ σχετικὰ μετ' ἐπὶ τὴν γέννησιν τοῦ σπῆλαιου τῆς Βηθλεέμ, τὴν σταύρωσιν, τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν ἐπάνοδον (ἀνάληψιν) τοῦ Χριστοῦ στοὺς οὐρανοὺς. Ποῦ δὲν μᾶς ἀφῆσε ὄρφανός, ἀλλὰ ἔστειλε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα νὰ μᾶς φωτίσει καὶ νὰ μᾶς ἐνισχύει στὸ νὰ πράττουμε τὶς θεῖες ἐντολὰς καὶ νὰ κερδίσουμε ἔτσι τὴν αἰώνια ζωὴ.

Ρίχνοντας μιὰ κριτικὴ ματιὰ σ' αὐτὸ τὸ τόσο ἐνδιαφέρον ἔργο τοῦ Αὐγουστίνου, ὁ καθηγητὴς Π. Τραπεζάλας, ποῦ τὸν ἀκολούθησαμε ἀδρὰ στὴ σύντομὴ παρουσίασιν τοῦ περιεχομένου τοῦ βιβλίου, γράφει¹⁸:

«Εὐρίσκομεν αὐτὸ ἐπὶ ἀπαρασαλεύτων καὶ θαθέως ἐψυχολογημένων βάσεων παιδαγωγικῶν ἐστηρικμένων. Ὁ Αὐγουστίνος ἐν αὐτῷ, κατὰ μέθοδον συνθετικὴν, παρέχει εἰς τὸ ἱστορικὸν στοιχεῖον ἐξέχουσας θέσιν ἐν τῇ κατηχητικῇ ὕλῃ, ἐπὶ πλέον δὲ ἐξαίρει καὶ παιδαγωγικὰ ἀξιώματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ παρέλθωσι μακροὶ αἰῶνες καὶ νὰ σημειθῶσιν αἱ νεώτεροι τῆς Παιδαγωγικῆς πρόοδοι, ὅπως δοθῆ ἡ δέουσα προσοχή. Οἱ λόγοι αὐτοῦ «Hilarem doctorem diligit Deus»¹⁹ καὶ «Eadem caritas, non eadem medicina omnibus»²⁰ τὰ κατατείνοντα ἵνα συνδέσῃ κατηχητὴν καὶ κατηχούμενον διὰ τῶν δεσμῶν τῆς ἀμοιβαίας συμπαιδείας καὶ ἀγάπης, ἀποτελοῦσιν ἀποφθέγματα, τῶν ὁποίων τὸ κύρος διατηρεῖται ἀπαραμειώτων καὶ σήμερον.

»Τὰ ὅσα δὲ περὶ διεγέρσεως τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς καταπλήξεως, διὰ προσωπικῆς προσφωνήσεως ἐνδὲς ἐκάστου τῶν κατηχουμένων καὶ διὰ παρεισαγομένου διδακτικοῦ διαλόγου, ἀκόμη δὲ καὶ δι' ἐνδεχομένου φαιδρολογήματος, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ διακρατῆ ὁ κατηχητὴς διεγερμένον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μαθητῶν του, καθὼς καὶ περὶ ἐξασφάλισως ἔτι καὶ τῆς σωματικῆς αὐτοῦ ἀνεσεως συνιστᾷ, παρουσιάζουσιν αὐτὸν παρατηρητὴν ἀκριβολόγον, τοῦ ὁποίου ἡ ἀξιοθαύμαστος λεπτότης μόνον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς παιδαγωγικῆς κινήσεώς μας θὰ ἠδύνατο ἐπαξίως νὰ ἐκτιμηθῆ. Κατὰ τὸν Αὐγουστίνον, οὐδέποτε ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ ἀποθῆ στερεότυπος».

¹⁹ Ἀς συμπληρωθῶν οἱ παρὰ πάνω καίριες παρατηρήσεις²¹:

18. Κατηχητικὴ, 1931, σ. 30-32.

19. Ἰλαρὸ διδάσκαλο ἀγαπᾷ ὁ Θεός.

20. Ἡ ἴδια ἀγάπη, ὄχι ἡ ἴδια θεραπευτικὴ ἀγωγή γιὰ ὅλους.

21. Πρβλ. τὸν τελευταῖο σπόνδυλο, μετ' ἐπὶ τὸν τίτλο Pedagogia, στὸ σχετικὸ γιὰ τὸν Αὐγουστίνον ἄρθρο τῆς Enciclopedia Cattolica, τ. 1ος.

Σκοπὸ τῆς παιδείας θέτει ὁ Αὐγουστίνος τὴν εὐρεσίν τοῦ ὑπατοῦ ἀγαθοῦ, ποῦ εἶναι ὁ Θεός. Δὲν πρόκειται ἀόριστα γιὰ τὸ Θεοῦ, ἀλλὰ γιὰ τὸν τριπρόσωπο Θεὸ τῆς χριστιανικῆς ἀποκάλυψης. Καὶ ἐπειδὴ πηγὴ αὐτῆς τῆς ἀποκάλυψης εἶναι ἡ Βίβλος, σ' αὐτὴν πρέπει νὰ ἐντυφᾷ ὁ καθένας ἀπὸ τὴ νεότητά του.

Ἡ ἀξία τῆς Βίβλου εἶναι καὶ αἰσθητικὴ. Ὅτι ἀποκαλοῦμε ὁμορφιά, ἐξαρτᾶται: σὰν βίωμα ἀπὸ τὸ τί πετυχαίνει κανεὶς μετ' ἀπὸ τὶς ὁδοὺς τῆς γνώσεως. Ὑπάρχει ὕλικὴ καλλονή. Ὑπάρχει καὶ πνευματικὴ καλλονή, ποῦ ἀνταποκρίνεται ἀπόλυτα στὴν ἔννοιαν τοῦ Ὁραίου. Ὁραῖος ἦταν ὁ μαστιγωμένος καὶ σταυρωμένος Χριστός²².

Τίποτα, στὴν πραγματικότητά, ὅταν μαθητεύουμε, δὲν μᾶς ἔρχεται ἀπ' ἐξῆς. Ἔτσι, κανεὶς ἄνθρωπος δὲν δικαιούται νὰ λέγεται διδάσκαλος. Ἀφοῦ ὑπέρατο ἀγαθὸ εἶναι ὁ Θεός, ἡ ἀγωγή ὅλη πρέπει νὰ εἰσάγει τὸν ἄνθρωπο στὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπειδὴ Ἐκεῖνος εἶναι τὸ ἐσωτερικὸ μας φῶς, εἶναι ἄρα καὶ ὁ μοναδικὸς μας διδάσκαλος. Ὁ ἄνθρωπος - διδάσκαλος πρέπει λοιπὸν νὰ βοηθήσει: τὸ μαθητὴ νὰ βρεῖ μέσα του ὅτι διδάσκεται²³.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐνασχόλησιν μετ' πνευματικῆς περιουσίας πέρα ἀπὸ τὴν Βίβλο, ὅπως εἶναι ἡ φιλοσοφία, ἡ θεολογία, ἡ ἱστορία, συμβάλλει στὴν ἀρτίωσιν τοῦ ὑπὸ ἀνάπτυξιν ἀνθρώπου. Πολλοὶ εἶναι οἱ δρόμοι ποῦ ὁδηγοῦν στὸ ὑπέρατο ἀγαθόν.

Ἐπὶ πλέον, ἡ παιδεία ὅπως τὴν ἐννοεῖ ὁ Αὐγουστίνος, πρέπει νὰ παρέχει στοὺς τροφίμους της καὶ τὸ γνωσιολογικὸ ὕλικὸ τῶν κοινωφελῶν ἐπιστημῶν (De doctrina christiana II, 42 n 63 II, 39).

Ἀπὸ τὶς καλὰς τέχνες, εἶναι δύσκολο νὰ διακρίνεις ὑπεροχὴ τῆς μιᾶς ἀπέναντι τῆς ἄλλης. Μιὰ χρήσιμη συμβουλή γιὰ τὴ μουσικὴ, ἐφαρμοσμένη καὶ σὲ κάθε ἄλλη τέχνη ποῦ γίνεαι τὸ λόγος: Ἡ ἀπόλαυσιν τῶν ἤχων της νὰ μὴν ἐμποδίζει τὴ νόησιν καὶ τὴν ἀντίληψιν τῶν στίχων (Confessiones x, 3, n 50).

Ἀνάμεσα στὰ φιλολογικὰ εἶδη, φαίνεται ν' ἀποδίνει ὁ Αὐγουστίνος ὑψηλὴ τιμὴ στὴ ρητορικὴ τέχνη. Τὰ πιθανότερα πρότυπά της, γι' αὐτὸν, ἦταν στὰ κείμενα τοῦ Παύλου²⁴, τοῦ Κυπριανοῦ²⁵, τοῦ Ἀμβροσίου.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς πιὸ φωτεινοὺς διδακτικούς κανόνες τοῦ Αὐγουστίνου εἶναι νὰ δίνουμε θέσιν στὴν πρωτοβουλία τῶν μαθητῶν. Διαφέρει ὅμως ἡ ἀντίληψίς του ἀπὸ ἐκείνη τοῦ Ρουσσώ ὡς πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τῶν φυσικῶν μας τάσεων. Λέει ὅτι δὲν τὶς ὀρίσκει ὅλας καλὰς. Ἐχουν ἄρα ἀνάγκη ποδηγέτησης. (Τέλος)

22. Enarrationes in Psalmos 44, n 3.

23. Δὲν ἰσχύει αὐτὸ μονάχα γιὰ τὶς θρησκευτικὲς καὶ ἡθικὰς ἀλήθειες, ἀλλ' ἀκόμη καὶ γιὰ ὅ,τι σχετίζεται μετ' ἐπιφύται καλλιτεχνικὰ χαρίσματα. Σὲ μιὰ πρόσφατη συνέντευξή του, ὁ Σεγκόβια, μιλώντας γιὰ τὸν πρῶτο του δάσκαλο στὴν κιθάρα, εἶπε: «Ὅ,τι μοῦ μάθαινε, εἶχα τὴν ἐντύπωσιν πῶς μοῦ τὸ θύμιζε».

24. Ὁ Τζ. Παπὴν βλέπει τὴν ὁμοιότητα ἀνάμεσα Παύλου καὶ Αὐγουστίνου στὸ ἐκρηκτικὸ τους ὕφος.

25. Ἐκκλησιαστικὸς συγγραφέας, καταταγμένος μεταξὺ τῶν ἁγίων, ποῦ ἔλαμψε στὴ Β. Ἀφρικῆ (200/210-258).

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ

Τοῦ Ἀρχιμ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Ἱ. Εὐαγγελιστρίας Τήνου

Στις 30 Ἰανουαρίου, μαζί με τὴν μνήμη τῶν τριῶν Μεγάλων Διδασκάλων καὶ Ἱεραρχῶν ἢ Ἐκκλησία μας καὶ ἰδιαίτερα ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία τῆς Τήνου ἐορτάζει: μιὰ μεγάλη ἐπέτειο πού ἀλλάξε τὴ ζωὴ στὸ νησί καὶ στὸν Ἑλληνισμό· τὴν θαυματουργικὴ εὐρεσι τῆς ἁγίας εἰκόνας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη, τὴν 30ῆ Ἰανουαρίου τοῦ 1823, ἡ Τήνος ἔχει νὰ μᾶς παρουσιάσει ἓνα καινούργιο κεφάλαιο στὴν ἱστορία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τῶν νεωτέρων χρόνων. Δὲν εἶναι πιά τὸ ἄλλοτε ἄγνοο νησί τῶν μελετητῶν, ἀλλὰ τὸ ἱερὸ νησί τῆς Παναγίας, ἓνας τόπος θαυμάτων καὶ θαυμάτων, κέντρο εὐλαθείας, προπύργιο πίστεως, κάστρο τῆς Ἐκκλησίας.

1. Τὸ ὄραμα καὶ ἡ εὐρεσι:

Ἡ ἱστορία τοῦ ἱεροῦ προσκυνήματος ἀρχίζει ἀπὸ τὴ στιγμή πού ἡ Θεία Πρόνοια ἐπισκέπτεται: στὸ Μοναστήρι τῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων μιὰ ἐνάρτη Μοναχὴ, τὴν Πελαγία. Σὲ τρία ἀλλεπάλληλα ὄραματα βλέπει τὴν Παναγία, ἡ ὁποία τῆς ὑποδεικνύει τὸ μέρος ὅπου ἦταν θαμμένη ἡ εἰκόνα τῆς καὶ τὴν προτρέπει: τίς δύο πρώτες φορές, τὴν τρίτη τὴν διατάζει, νὰ ἀνακοινώσει: τὴν ἐντολὴ τῆς στὸν Ἐπίσκοπο Τήνου Γαβριὴλ καὶ τοὺς προκρίτους τοῦ νησιοῦ, γιὰ νὰ σκάψουν καὶ ἀνασύρουν ἀπὸ τὴν γῆ τὸ εἰκονισμὸς τῆς. Ἔτσι ἡ ὁσία Μοναχὴ γίνεται ὁ δέκτης τοῦ θείου μηνύματος καὶ ὁ ἀγγελιαφόρος τῆς χάριτος. Ὑστερα ἀπὸ ἐπίμονες ἀνασκαφές: στὶς 30 Ἰανουαρίου ἓνας ἐργάτης μετὰ τὴν σκαπάνη του ἀνασύρει: τὴν ἁγία εἰκόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Τὸ γεγονός τῆς εὐρέσεως χαροποιεῖ ὅλους τοὺς Τηνίους, οἱ ὅποιοι μετὰ μεγάλη ἐπιμέλεια ἀρχίζουν τὴν ἀνοικοδόμησι: ἐνὸς περικαλλοῦς Ναοῦ μετὰ σχέδια τοῦ ἀρχιτέκτονος Εὐστρατίου Σμυρναίου. Μέσα σὲ λίγα χρόνια ὁ Ναὸς παραδίδεται σὲ κοινὴ λατρεία καὶ ἀρχίζουν νὰ καταφθάνουν τὰ πλοῖα μετὰ τοὺς προσκυνητῆς ἀπὸ τὰ Νησιά, Σμύρνη, Πόλη, Ἀλεξάνδρεια καὶ τὴν ὑπόλοιπὴ Ἑλλάδα. Τὰ θαύματα πού ἐπιτελοῦνται: στὸ Ναὸ καὶ μετὰ τὴν ἐπίκλησι τοῦ ὀνόματος τῆς Παναγίας καθιστοῦν γνωστὸ σὲ ὅλο τὸν κόσμον τὸ προσκυνήμα, πού ἀπὸ τὰ πρώτα χρόνια δέχεται ὡς ταπεινοὺς προσκυνητῆς, τοὺς ἀγωνιστῆς, τὸν Ὁθωνα, ὑπουργοῦς, ἀρχιεπισκόπους καὶ ἐπιφανεῖς κληρικοῦς, οἱ ὅποιοι κατὰ πλῆθος ἀπὸ τὸ θέαμα τοῦ Ἱδρύματος καὶ τῶν ποικίλων θαυμασίων τῆς Παναγίας γίνονται: κήρυκες διαπύσιοι: τῶν εὐλογιῶν τῆς Μεγαλόχαρης.

Ἡ εὐρεσι: τῆς ἁγίας εἰκόνας στὴν κρίσιμη γιὰ τὸ Ἔθνος μας ἐποχὴ θεωρεῖται: ὡς εὐλογία τῆς Παναγίας

καὶ ὑπογραφή γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς πατρίδος. Τὰ πηνύρια τῆς ἀπὸ τότε παίρνουν ἔντονα ἐθνικο - θρησκευτικὸ χαρακτῆρα πού ἀκόμα περισσότερο ἐνισχύεται μετὰ τὸν ἀναγῆρο τορπιλλισμὸ τῆς Ἑλλῆς στὸ λιμάνι τῆς Τήνου, τὸν Αὐγούστο τοῦ 1940. Ἡ Τήνος γίνεται γιὰ τὸ νέο Ἑλληνισμό, ὅ,τι ἦταν στὸ Βυζάντιο ἢ Βλαχέρνα. Οἱ Ὁρθόδοξοι Ἑλληνας ὡς ἀπόγονοι τῶν Βυζαντινῶν μετὰ τὴ σκληριὰ παίρνουν μαζί: τοὺς τὴν Παναγία, τὴν κρύβουν στίς κατακόμβες. Καὶ τὴν ὥρα τοῦ ξεσηκωμοῦ μόνη τῆς ἢ Ἐλευθερώτρια, ἡ Μάνα τοῦ Γένους μας, κτυπᾷ τὴν πόρτα νὰ τῆς ἀνοίξουμε γιὰ νὰ ξαναμπεῖ: στὴ ζωὴ μας. Βρέθηκε ἡ Τήνος γιὰ νὰ ἐκδηλώσει: ὁ Ἑλληνας τὰ συναίσθημα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς λατρείας τοῦ πρὸς τὴν Παναγία. Ἔτσι ἐξηγεῖται: τὸ φαινόμενο τῶν χιλιάδων προσκυνητῶν πού κάθε χρόνο ἔρχονται: στὸ Ναὸ τῆς γιὰ νὰ τὴν παρακαλέσουν, νὰ τὴν εὐχαριστήσουν, νὰ τὴν χαιρετήσουν καὶ νὰ πάρουν δύναμι γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

Μελετώντας κανεὶς τὸ φαινόμενο τῶν προσκυνητῶν ἢ μπορεῖ νὰ κάνει: εὐκολὰ μερικές διαπιστώσεις ἐποικοδομητικῆς γιὰ τὴν πνευματικὴ τῆς ζωῆ καὶ ὠφέλιμες γιὰ τὴν Ἐκκλησία γιὰ μιὰ μελλοντικὴ ὑπεύθυνη ἀντιμετώπισι τοῦ φαινομένου τῶν προσκυνητῶν.

2. Ἡ θαθεῖα πίστι:

Ἐὰν ἐξαίρεσει κανεὶς τοὺς τουρίστες καὶ ἐκείνους πού ἔρχονται ἀπὸ περιέργεια καὶ μόνον, ἢ πλειοψηφία τῶν προσκυνητῶν διακατέχεται: ἀπὸ μιὰ θαθεῖα πίστι. Πιστεύουν, ὅτι ὑπάρχει κοντὰ τοὺς ἢ Παναγία, ὅ,τι ὁ ἀκούσει: τὴν προσευχὴ τῆς. Πολλοὶ καθὼς εὐρίσκονται: μπροστὰ στὴν εἰκόνα διαλέγονται μετὰ τὴν Παναγία. Μετὰ δάκρυα τῆς μιλοῦν καὶ πληροφοροῦνται: ἐσωτερικὰ τὴ φωνὴ τῆς. Ἄλλοι πάλι: τῆς στέλνουν γράμματα. Μέσα σ' αὐτὰ τῆς γράφουν τὸν πόνο τῆς. Τῆς μιλοῦν ὅπως ἓνα παιδί: στὴ Μάνα. Ἡ πίστι τῶν προσκυνητῶν ἐκδηλώνεται: ποικιλότροπα μετὰ γονυκλισίες, μετὰ ψαλμωδίες, μετὰ ὁλονυχτίες, μετὰ ἀφιερῶματα, μετὰ κατάνυξι: καὶ σιωπῆ. Τὰ διώματα τῆς πίστεως ψυχικὰ τοὺς ἀλλοιώνουν. Μεταμορφώνονται. Παίρνουν ἀποφάσεις σωτήριες. Ἀναβαπτίζονται. Αὐτὴ ἢ πίστι θαυματουργεῖ. Ὁ προσκυνητῆς ἐξελώνεται μετὰ τὴν προσευχὴ, μετὰ τὴ μυστηριακὴ ζωὴ, ἀνεβαίνει καὶ συναντᾷ τὴν θεία χάρι. Τότε μέσα τῆς γίνεται: τὸ θαῦμα. Ἡ θαθεῖα πίστι ξεπερνᾷ: τοὺς νόμους τῆς φύσεως, σπάει τὸν ἐγωισμό καὶ ἀνοίγει: τὸν ἀνθρωπο στὸ πέλταος τῆς θείας ἀγάπης καὶ τοῦ ἐλέους.

Συνέχεια στὴ σελ. 44

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

(Διαπιστώσεις και άποτιμήσεις)*

Του κ. Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

Τὸ τάλαντο εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πολυάριθμα στοιχεία ποὺ διατηροῦνται μὲ θρησκευτικὴ εὐλάβεια στὸ Ἅγιον Ὄρος ἀπὸ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους. Καὶ πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι, στὸ σύνολό της ἡ ζωὴ συνεχίζεται ἐκεῖ ἀπαράλλαχτα, ὅπως στὴν ἀκμὴ τῆς κραταιᾶς Αὐτοκρατορίας τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Μπορεῖ ἡ Πόλις νὰ πάρθῃκε, νὰ καταλύθῃκε θάνασσα τὸ Βυζάντιο, ἔμεινε ὅμως ὁ Ὁρθόδοξος Μοναχισμὸς καὶ γενικώτερα ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μὲ τὰ τυπικά, τὶς ἀκολουθίες, τὰ ἄμφια, τὴ μοναστηριακὴ ἀρχιτεκτονικὴ, τὴ βυζαντινὴ ζωγραφικὴ καὶ τὴ βυζαντινὴ μουσικὴ, νὰ τὸ κρατᾷ στὴ ζωὴ

καὶ νὰ συντηρῇ ἀσθῆση τὴ φυλετικὴ μνήμη. Γι' αὐτὸ καὶ ἀποτελεῖ ἔθνικὴ ἐπιταγὴ ἢ πιστὴ διατήρηση τῶν πολυτίμων αὐτῶν στοιχείων ποὺ ἔφτασαν ὡς ἐμᾶς, χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἀλλοίωση ἢ ἐκκοσμίκευση.

* * *

ΟΙ ΚΕΛΛΙΩΤΕΣ ἀποτελοῦν τοὺς «ἐλεύθερους σκοπευτὲς» τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ὡστόσο ὄλων τὰ χειροτεχνήματα θρίσκονται μέσα στὸ θρησκευτικὸ κλῆμα τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ δὲν ἀποτελοῦν αὐτοσκοπὸ στὴ ζωὴ τῶν κελλιωτῶν. Καὶ γι' αὐτοὺς ἡ προσευχὴ καὶ ἡ λατρεία εἶναι ὁ κύριος προορισμὸς. Γι' αὐτὸ δὲν ὑπάρχει κελλὶ χωρὶς παρεκκλήσι, ὅπου ἀδιάκοπα ἐπιτελοῦν ὅλες τὶς ἀκολουθίες. Σὲ ἓνα ἀπὸ αὐτὰ (στὶς Καρυές), παντοπωλεῖο σήμερα, διατηρεῖται τὸ παρεκκλήσι ποὺ ἱστόρησε μὲ τὸ χέρι τοῦ ὁ Διονύσιος ἐν Φουρνᾷ τῶν Ἀγράφων, ποὺ συνέγραψε τὴν περίφημη «Ἑρμηνεία ζωγραφικῆς». Μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ τὸ ἐπισκεφθοῦμε. Ὁ ζηλωτὴς μοναχὸς, ποὺ τὸ φροντίζει μᾶς δέχθηκε μὲ καλοσύνη. Ὁ εὐλογημένος, ὅμως, γιὰ νὰ διορθώσῃ τὶς φθορὲς ποὺ ἐπέφερε ὁ χρόνος στὶς τοιχογραφίες, τὶς πέρασε μὲ καφὲ λαδομπογιὰ ποὺ ἔτρεξε! «Δὲ γινώριζα», θὰ σοῦ πῆ μὲ ἀπλότητα.

Ἡ σωστὴ ἀγωγὴ πάντως καὶ ἡ παράδοση ἐνὸς «σπιτιοῦ», ὅπως τὰ λένε, μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ καὶ χωρὶς παιδεία σὲ ὑψηλὸ ἐπίπεδο πνευματικῆς ἐγρήγορης. Γνωρίσαμε ἓναν τέτοιο μοναχό, στὶς περιπλανήσεις μας στὰ Κατουνακία. Ζοῦσε σὲ μιὰ παράγκα στημένη σὲ μιὰ ἀπότομη πλαγιά. Πλὴν λίγες μέρες ὁ γείτονας του, ἀρκετὰ πιὸ κάτω πῆρε μιὰ τούμπα, ἐνῶ ἐπιδιδόρωνε τὸ φράχτη του καὶ δρέθηκε στὸ χάος!

Ὁ μοναχὸς αὐτὸς εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς τελευταίους καλλιτέχνες ξυλογλύπτες τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Τὰ ἔργα του νομίζεις πὺς ἐγῆκαν ἀπὸ τὶς προθήκες τοῦ μουσεῖο Κλινὸ μὲ τὰ περίφημα βυζαντινὰ ξυλόγλυπτα. Τόση λεπτοδουλειὰ καὶ τελειότητα. Οἱ παραγγελίες ἀπὸ τὸν κόσμο βουνοῦ, ἐκεῖνος ὅμως δουλεύει ὅσο τοῦ ἐπιτρέπουν τὰ διαλείμματα ἀπὸ τὴν προσευχὴ καὶ ὅσο μπορεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ λίγη τροφή. Τὸν εἶχαμε ἐπισκεφθῆ μαζὶ μὲ ἓναν παλιὸ Κατουνακιώτη, τὸν γέροντα Μόδεστο, σημερινὸ Κωνσταντινίτη, ποὺ εἶχε πάει νὰ δῆ τοὺς παλιούς του φίλους. Ὁ γερο - Νήφων, ὦρα του καλῆ, μᾶς δέχτη-

Ἁγιορειτικὴ ζωὴ.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 23 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 τεύχους.

κε με μεγάλες χαρές και μās έβαλε να καθήσουμε κοντά στο παράθυρο με την πανοραμική θέα στο άνοιχτο πέλαγος. Αμέσως έφυγε και γύρισε με το απαραίτητο τρατάρισμα. Αυτό έγκαιρα συνήθως σε καφέ, ρακί και λουκούμι. Έδω αντί λουκούμι μās είχε δυο μεγάλες κουταλιές γλυκό φιστίκι Χίου. «Πάρτε το», μās λέει, «έχει περισσέψει από την πανήγυρη. Μοϋ το έστειλε από την Αθήνα ένας γνωστός μου. Σας έβαλα δυο έμεινε. Να φύγη ο πειρασμός από εκεί πέρα». Είδαμε μετά το γεϋμα του, που θέλησε να το μοιραστή μαζί μας: λίγες έλιές, δυο ντομάτες και μουσκεμένο παξιμάδι.

Ο γερο - Μόδεστος παρπονείται στο Νήφωνα για τα μάτια του. Είχε καταρράχη κι έδαζε ένα κολύριο που του δώσανε στο άγροτικό Ιατρείο των Καρυών. Μερικοί του λέγανε να πάη στη Θεσσαλονίκη να έγχειρισθί. Μόλις τα άκουσε αυτά ο Νήφων έγινε θηρίο. Τι τάθελε ο Μόδεστος; «Εμείς οι Άγιορειτες, του είπε, έχουμε την Παναγία μας. Αυτή άκουει δυο τής πούμε κι αυτή μās θεραπεύει. Τι τις θέλεις τις έγχειρήσεις και τα κολύρια! Να προσευχηθίς, να νηστείης και θα σε γιάνη». Από τότε και μετά ο Νήφων έπανέφερε διαρκώς τη συζήτηση στο θέμα αυτό και επαναλάμβανε: «Να προσευχηθίς, να νηστείης και θα γιάνης».

Ενώ θγαίγαμε από την παράγκα του, ο γερο - Μόδεστος έτοιμαζόταν να πετάξη το κολύριο στο γκρεμό. Στράφηκε και μοϋ είπε: «Τι να κάνω τώρα, αδελφούλη μου;». «Κάνε το σταυρό σου, γέροντά μου, και βάλε και το κολύριο».

Πρέπει να αναφέρουμε ότι μέσα στο Άγιον Όρος υπάρχουν πολλοί θοτανόλογοι, που συλλέγουν θότανα και φτιάχνουν μ' αυτά άλοιφές, καταπότια κ.ά. Έναν από αυτούς, τον γερο - Γρηγόρη, γνωρίσαμε στη μονή Ξενοφώντος. «Τά φυτά, μās έλεγε, είναι του Θεού. Έκεινος μās έδωσε και τα θότανα, για να γιατρευόμαστε». Έτοϋτος ο μοναχός είχε πολϋ γούστο. Έκωυχάτο ότι είχε τον καλύτερο υποταχτικό. «Όταν τον ρωτούσες, σου έλεγε, πώς ήταν ο Χριστός. «Ό,τι του ζητήσεις στο κάνει», συμπλήρωνε. Ήταν ο μόνος στο μοναστήρι, που δεν άφησε να του βάλουν σόμπα για το χειμώνα. Με τίποτε, πίστευε, δεν πρέπει να διαζώμε τη φύση. «Και για τους δρόμους, που άνοιγουν, γέροντα, τον ρωτώ, τί γνώμη έχεις;». «Και ποίός σου είπα ότι ο έξωποδίτης μās επaráτησε έδω στο Άγιον Όρος, έμας τους καλογέρους κυνηγά». Αυτή ήταν ή απάντησή του. Αϋθόρημητη, χωρίς περιστροφές, πραγματικά άσκητική. Κι εκφράζει τη γρηγορούσα άγιορειτική συνείδηση.

* * * *

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ δεν είναι μικρή. Είναι έθνική υπόθεση. Δεν αποτελεί άναχρονιστικό ρομαντισμό στον αιώνα των κοσμογονικών εξελίξεων. Διατηρεί την έθνική μνήμη, διαφυλάσσει το βυζαντινό μας παρελθόν, άγλαίζει την Όρθοδοξία, προμαχεί στην πίστη και αποτελεί κιώτο πνευματικών και καλλιτεχνικών θησαυρών και παραδόσεων. Ζητούν μερικοί να καταργηθί το άθατο που ισχύει γι' αυτό. Όπως είναι γνωστό, άπαροείται στο Όρος ή είσοδος γυναικών, άγενείων παι-

διών και κάθε θηλυκού ζώου. Από την εποχή του Κωνσταντίνου Μονομάχου. Η κατάργησή του, ζητείται συνήθως εν όνόματι των δικαιωμάτων της γυναίκας. Μά αν ο άγιορειτικός μοναχισμός ήταν γυναικείος, τότε τί θα έβρισκαν να πουν για την είσοδο των άνδρων;

Το θέμα δεν πρέπει καθόλου να συνδέεται με τον φεμινισμό. Δεν έχει καμιά σχέση μ' αυτόν. Με τυχόν κατάργηση του άδάτου, θα καταλυθί και ο άσκητικός - μοναχικός χαρακτήρας του Άγιου Όρους, ο Άθως θα τουριστικοποιηθί και άσφαλώς οι μοναχοί θα άναζητήσουν άλλοϋ την ήσυχία τους, με άποτέλεσμα τα άγιορειτικά μοναστήρια να μεταβληθούν σε μουσεια. Άλλά τότε Άγιον Όρος δεν θα υπάρχει. Το Άγιον Όρος, ή ζωντανή συνέχεια του Βυζαντίου είναι συνδεδεμένη με το άθατο. Τιθεται επίσης το θέμα των γυναικών βυζαντινολόγων, που έμποδίζονται στις μελέτες τους. Σήμερα, ώστόσο, τέτοιο θέμα δεν υπάρχει. Με τις μικροταινίες και τις έγχρωμες διαφάνειες οι γυναίκες έπιστήμονες μελετούν άνετα τους καλλιτεχνικούς και πνευματικούς θησαυρούς του Άγιου Όρους στο γραφείο τους. Παράδειγμα ή έκδοση της Έθνικής Τράπέζας για τη μονή Σταυρονικήτα. Στους τρεις συγγραφείς του τόμου, οι δυο ήταν γυναίκες: ή Μαρία Θεοχάρη και ή Άγάπη Καρακατσάνη. Και θέματά τους: ή βυζαντινή τέχνη και τα βυζαντινά άμφια του μοναστηριού αυτού.

Το Άγιον Όρος πρέπει να άφεθί ήσυχο και να βοηθηθί να επιδιώξη. Τόπος γαλήνης και ήσυχίας. Προσευχής και άσκησης. Χωρίς θορύβους, χωρίς καυσαέρια, χωρίς πειρασμούς. Έζησε άλώθητο πάνω από χίλια χρόνια, είναι άνάγκη να διατηρηθί, ιδίως στις μέρες μας. Το έχουν άνάγκη οι ταλαιπωρημένες από τον σάλαγο του σύγχρονου κόσμου ψυχές, το χρειάζεται το Έθνος δλόκληρο. Είναι φάρος άκτινοβολίας σε όλα τα Βαλκάνια. Όπως είναι γνωστό, στο Άγιον Όρος μονάζουν και Ρώσοι και Βούλγαροι και Ρουμάνοι και Σέρβοι μοναχοί. Μια συναδέλφωση επιτυγχάνεται εκεί όλων των δαλκανικών λαών. Βρεθήκαμε σε μια πανήγυρη της μονής Κωνσταντονίου, όταν ήγουμενευε σ' αυτήν ο π. Γαλακτίων. Μαζί με τους δικούς μας, λειτουργούσαν και άλλοι Βαλκάνιοι ιερομόναχοι. Ήταν κάτι το μεγαλειώδες και το μοναδικό.

Η λειτουργία γινόταν βασικά στα έλληνικά, αλλά παρεβάλλονταν δεήσεις και ειρηνικά στα σερβικά, τα βουλγαρικά και τα ρωσικά. Το Βυζάντιο με την άκτινοβολία του στους θόρειους λαούς ξαναζούσε και πάλι. Το Άγιον Όρος είναι σεβαστό σε δλόκληρη την Βαλκανική χερσόνησο. Κάθε τόσο φτάνουν προσκυνητές από όλες τις χώρες της. Στη σερβική μονή Κιλανδαρίου τους δίνουν και άναμνηστικό δίπλωμα, όπως αυτά που παίρνουν οι προσκυνητές των Άγιων Τόπων. Για τους θρησκευόμενους λαούς των Βαλκανίων το Άγιον Όρος, που άνήκει στην Ελλάδα, με τις έλληνικές και τις βυζαντινές σημαίες του, με τους δικέφαλους άετούς και τα λάβραρά του, είναι μεγάλη υπόθεση. Η πτυχή αυτή της παρουσίας του δεν πρέπει να μās διαφεύγη.

(Συνεχίζεται)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

400. Εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ἱερατικοῦ («Αἱ θεῖαι λειτουργίαι...») ὑπὸ τοῦ Ν. Κ. Πρωτοψαλτίδου, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1875, σελ. 33, μετὰ τὸ «Ἐν πρώτοις μνήσθητι, Κύριε...» ἀναγράφεται: «Εἶτα ὁ διάκονος πρὸς τῆ θύρα στάς, λέγει: "Τοῦ (δεῖνος) πανιερωτάτου Μητροπολίτου... καὶ πάντων καὶ πασῶν"». Τί εἶναι αὐτὸ καὶ διατί δὲν λέγεται σήμερον; (Ἐρώτησις Αἰδεσμ. Π. Παπαγεωργίου).

Πρόκειται γὰρ τὴν κατακλιδα τῶν διπτύχων τῶν ζώντων, πὺ ἀπηγγέλλετο ἀπὸ τὸν διάκονο στὸ σημεῖο αὐτὸ τῆς θείας λειτουργίας.

Στὴν εὐχή τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς, δηλαδή, τῆς θείας λειτουργίας, μετὰ τὸν καθαγιασμὸ τῶν τιμίων δώρων, γίνεται κατ' ἀρχαιοτάτην παράδοσιν ἢ μνημόνευσις τῶν ὀνομάτων τῶν πιστῶν, ζώντων καὶ κεκοιμημένων, μαζὶ μὲ τις ἄλλες γενικὲς ἱκετευτικὲς δεήσεις πὺ ἀναφέρει τότε ἡ Ἐκκλησία. Αὐτὸ τὸ μαρτυροῦν καὶ τὸ σχολιάζουσι ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων καὶ ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «Εἶτα μετὰ τὸ ἀπαρτισθῆναι τὴν πνευματικὴν θυσίαν, τὴν ἀναίμακτον λατρείαν, ἐπὶ τῆς θυσίας ἐκείνης τοῦ ἱερατικοῦ παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν ὑπὲρ κοινῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου εὐσταθείας, ὑπὲρ βασιλείων, ὑπὲρ στρατιωτῶν καὶ συμμάχων, ὑπὲρ τῶν ἐν ἀσθενείαις, ὑπὲρ τῶν καταπονουμένων καὶ ἀπαξιαπῶς ὑπὲρ πάντων βοηθείας δεόμενων δεόμεθα πάντες ἡμεῖς καὶ ταύτην προσφέρομεν τὴν θυσίαν. Εἶτα μνημονεύομεν καὶ τῶν προκεκοιμημένων πρῶτον πατριαρχῶν, προφητῶν, ἀποστόλων, μαρτύρων, ὅπως ὁ Θεὸς ταῖς εὐχαῖς αὐτῶν καὶ πρεσβείαις προσδέξῃται ἡμῶν τὴν δέησιν. Εἶτα καὶ ὑπὲρ τῶν προκεκοιμημένων ἁγίων πατέρων καὶ ἐπισκόπων καὶ πάντων ἀπλῶς τῶν ἐν ἡμῖν προκεκοιμημένων» (Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, Κατήχησις Μυσταγωγικὴ Ε' 6). «Ὁὐ γὰρ ἀπλῶς ταῦτα ἐπινενόηται, οὐδὲ εἰκὴ μνήμην ποιούμεθα τῶν ἀπελθόντων ἐπὶ τῶν θεῶν μυστηρίων καὶ ὑπὲρ αὐτῶν πρόσμεν δεόμενοι τοῦ ἀμνοῦ τοῦ κεμένου, τοῦ λαβόντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τις ἐντεῦθεν αὐτοῖς γένηται παραμυθία. Οὐδὲ μάλιστα ὁ παρεστὼς τῷ θυσιαστηρίῳ τῶν φρικτῶν μυστηρίων τελομένων βοᾷ: "Ἐπὲρ πάντων τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων καὶ τῶν τὰς μνείας ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτελούντων... Διὰ τοῦτο θαρροῦντες ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης δεόμεθα τότε καὶ μετὰ μαρτύρων αὐτοὺς καλοῦμεν, μετὰ ὁμολογητῶν, μετὰ ἱερέων. Καὶ γὰρ ἐν σώμᾳ ἔσμεν ἅπαντες» (Ἰωάννου

τοῦ Χρυσοστόμου, Εἰς Α' Κορινθ., Ὀμιλία 41, 4-5). «Μικρόν, εἰπέ μοι, τὸ ἐν ταῖς ἁγίαις ἀναφοραῖς αἰετὸ ὄνομά σου ἐγκέισθε καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπὲρ τῆς κόμης εὐχᾶς γίνεσθαι πρὸς τὸν Θεόν;» (τοῦ Ἰδίου, Εἰς τὰς Πράξεις, Ὀμιλία 18. Βλ. καὶ Ὀμιλία 21).

Στὸ σημερινὸ κείμενον τῶν λειτουργιῶν ὑπάρχουσι οἱ γενικὲς ἱκετευτικὲς δεήσεις, ἐκτενέστερες στὴ λειτουργίᾳ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, συντομότερες στὴ λειτουργίᾳ τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ τὸ σταθερὸ μέρος τῶν διπτύχων, ἢ μνημόνευσις τῶν ὀνομάτων τῶν ἁγίων τῆς θριαμβευούσης Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων πρῶτα καὶ κατόπιν τῶν ζώντων. Στὶς κατ' ὄνομα μνημονεύσεις τῶν «ἐν πίστει ἀναπαυσάμενων» ἀρχὴ γίνεται ἀπὸ τὴν ὑπεραγία Θεοτόκου καὶ μνημονεύονται ἐν συνεχείᾳ ὁ Πρόδρομος, οἱ Ἀπόστολοι καὶ ὁ ἅγιος τῆς ἡμέρας, γὰρ νὰ ἀκολουθήσῃ ἢ σχετικὴ αἰτησις ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων, στὴν ὁποία παρεμβάλλει ὁ ἱερεὺς καὶ ὀνόματα «ῶν βούλεται θεονεύτων». Στὶς κατ' ὄνομα πάλι μνημονεύσεις τῶν ζώντων ἀρχὴ γίνεται («ἐν πρώτοις») ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς ἐπαρχίας. Ἀπὸ ὅσα μπορούμε νὰ συναγάγωμε ἀπὸ τὰ παράλληλα ἄλλα λειτουργιῶν, ὅπως π.χ. τῆς λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου καὶ τῆς Ἀρμενικῆς λειτουργίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὠρισμένα ἀρχαῖα χειρόγραφα τῶν δύο λειτουργιῶν μας, τὰ μνημονεύομενα ὀνόματα τῶν ἁγίων ἦσαν πολὺ περισσότερα (π.χ. στοὺς κῶδ. Σινᾶ 1020 καὶ τ. Σταυροῦ Κων/λεως 425 ὑπερβαίνουν τὰ ἑκατό). Τὰ διπτύχα ὅμως πὺ περιεῖχαν τὰ ὀνόματα τῶν κεκοιμημένων καὶ τῶν ζώντων ἀνεγινώσκοντο ἀπὸ τὸν διάκονο. Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν «Ἐξαιρέτως τῆς Παναγίας...» καὶ ἀρχικά, ὅπως φαίνεται, μετὰ τὴ φράσιν τῆς εὐχῆς «ὅπου ἐπισκοπεῖ τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου», παρενέβαινε ὁ διάκονος καὶ διάβαζε χαμηλοφώνως τὰ διπτύχα τῶν κεκοιμημένων. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἢ μαρτυρία τῶν πρακτικῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου τοῦ ἔτους 536, κατὰ τὴν ὁποία κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν διπτύχων «μετὰ πολλῆς ἡσυχίας συνέδραμον ἅπαν τὸ πλῆθος κύκλω τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἤκροοντο. Καὶ ὡς μόνον ἐλέχθησαν αἱ προσηγοραὶ τῶν εἰρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων παρὰ τοῦ διακόνου καὶ τῶν ἐν δσῖα τῇ μνήμῃ ἀρχιεπισκόπων Εὐφημίου καὶ Μακεδονίου καὶ Λέοντος μεγάλη φωνῇ ἔκραξαν ἅπαντες "Δόξα σοι, Κύριε"». Πρὸς τὴν τάξιν αὐτὴ συμφωνεῖ καὶ ὁ κῶδιξ Σινᾶ 973 τοῦ ΙΒ' αἰῶνος: (ὁ ἱερεὺς)... τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου. (ὁ διάκονος) τὰ διπτύχα τῶν κεκοιμημένων. (ὁ ἱερεὺς) "Ἐτι παρακαλοῦμέν σε, μνήσθητι...».

(Συνεχίζεται)

Προσηλυτισμός: ή "άγνή λατρεία," τῶν χιλιαστῶν

Τοῦ Πρεσβυτέρου
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

8

«Οἱ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά δὲν τηροῦν καταλόγους μελῶν», ισχυρίστηκε μὲ περισσὴ ὑποκρισία καὶ θράσος ἡ ἀμερικάνικη ἐταιρεία «Σκοπιὰ» σὲ ἐπίσημο ἔγγραφο τῆς στὸ ἐλληνικὸ ὑπουργεῖο παιδείας (Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, ἔκδ. Σκοπιὰς, σελ. 8).

Πῶς ὅμως ἔχει ἡ πραγματικότητα;

Πρόκειται γιὰ δικτατορικὴ φασιστικὴ ὀργάνωσι, ποὺ ἐλέγχει μὲ ἀκριβεία καὶ τὴν πιὸ μικρὴ κίνησι τῶν ὁπαδῶν τῆς. Τοὺς θέτει τὰ λεγόμενα «κατώτατα ὄρια» ἀποδόσεως στὸ «ἔργο», δηλαδὴ στὴ διάθεσι τῶν προϊόντων τῆς στὴν καταναλωτικὴ ἀγορά. Ὅμως πολλὰ φορὰς τὰ «κατώτατα» αὐτὰ ὄρια ξεπερνοῦν τὶς φυσικὰς δυνάμεις πολλῶν ὁπαδῶν τῆς. Τὸ πρᾶγμα εἶναι πολὺ «καλοβαλμένο» ἔτσι τὰ θύματα σκέπτονται πάντοτε πῶς εἶναι ἐκτεθειμένα ἀπέναντι τῆς «ἀγίας ὀργανώσεως τοῦ Ἰεχωβά», ἀφοῦ δὲν ἀνταποκρίνονται στὶς ἀπαιτήσεις τῆς. Ἔτσι πιέζουν περισσότερο τὸν ἑαυτό τους γιὰ νὰ γίνουν καὶ αὐτοὶ «ῥιμοὶ χριστιανοί» δὲν ἔχουν πιὰ περιθώρια γιὰ ἄλλες σκέψεις, οὔτε τολμοῦν νὰ «σηκώσουν κεφάλι!»!

Τί γίνεται ὅμως στὴν περίπτωσι ποὺ κάποιος χιλιαστὴς παύσῃ νὰ ἀνταποκρίνεται στὶς ἀπαιτήσεις αὐτές; Τὸ «Ἀρχειὸν Εὐαγγελιζομένου» εἶναι ὁ καθρέπτης του. Κάθε μῆνα καταγράφονται ἐκεῖ τὰ σύνολα, πόσα βιβλία, βιβλιάρια, περιοδικὰ διέθεσε, πόσες ὥρες ἐργάσθηκε γιὰ τὰ συμφέροντα τῆς ἐταιρείας, πόσες νέες συνδρομὰς πέτυχε, πόσες ἐπανεπισκέψεις καὶ πόσες «Γραφικὲς Μελέτες» πραγματοποιήσε. Σημειώνονται ἀκόμη καὶ εἰδικὲς παρατηρήσεις, ἀναφερόμενες στὴν ὄλη προσωπικότητα τοῦ χιλιαστοῦ, σύμφωνα βέβαια μὲ τὰ κριτήρια τῆς ἐταιρείας. Τὸ «Ἀρχειὸν Εὐαγγελιζομένου» περιέχει νούμερα ἀναλυτικὰ γιὰ κάθε μῆνα καὶ συγκεντρωτικὰ γιὰ κάθε ἔτος. Σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίαι τῆς ἐταιρείας γιὰ κάθε χιλιαστὴ φυλάσσονται τὰ στοιχεῖα αὐτὰ τουλάχιστον γιὰ τὰ 8 τελευταῖα ἔτη! (Διακ. Βασ. Φεβρ. 76, σ. 7). Ἄν διαπιστωθῇ ἀνωριμότης μὲ τὴν ἔγνοια ποὺ ἀναφέραμε, τότε ἡ χιλιαστικὴ ἡγεσία σημειώνει τὸ ὄνομα του καὶ ἀναθέτει τὸ ζήτημα στὸ λεγόμενο «ὀδηγὸ μελέτης βιβλίου», ποὺ εἶναι τὸ κατώτατο στέλεχος στὴ χιλιαστικὴ ἱεραρχία καὶ διευθύνει μιὰ ὀλιγομελῆ ἑβδομαδιαία συνάθροισι γιὰ τὴ μελέτη ἑνὸς βιβλίου τῆς ἐταιρείας καὶ τὶς περισσότερες φορὰς κατευθύνει τὶς ἐξορμήσεις τῆς ὀμάδος αὐτῆς στὸ ἀπὸ σπιτί σὲ σπιτί ἔργο (Διακ. τῆς Βασ. Ἰαν. 1976, σελ. 3).

ΑΡΧΕΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΖΟΜΕΝΟΥ

Όνομα
Διεύθυνσις
Τηλέφωνο Ἡμερομηνία γενήσεως
Ἡμερομ. ἐσπίσεως Κεχρισμ. ἢ ἀπὸ τὰ «Ἄλλα πρόβ.» () Προσβ. () Διακ. ὄρ. () Τελειώσ. Σκοπιανός

197	ΒΙΒΛΙΑ	ΒΙΒΛΙΑΡΙΑ	ΟΡΕΕ	ΣΥΝΔΡΟΜΕΙ	ΤΕΥΧΗ	ΕΠΑΝΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ	ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΣΕΠΤ.								
ΟΚΤ.								
ΝΟΕΜ.								
ΔΕΚ.								
ΙΑΝ. '7								
ΦΕΒΡ.								
ΜΑΡΤ.								
ΑΠΡ.								
ΜΑΪΟΣ								
ΙΟΥΝ.								
ΙΟΥΛ.								
ΑΥΓ.								
ΣΥΝΟΛΟΝ								

S-21-G 4/72

«Δὲν τηροῦμε καταλόγους μελῶν», δηλώνει μὲ ὑποκρισία καὶ θράσος ἡ ἀμερικανικὴ ἐταιρεία στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ὅμως τὸ «δελετίο» S-21-G/72 τὴν ξεσκεπάζει.

Ποιὲς εἶναι οἱ συνέπειαι γιὰ τὴν ἀνωριμότητα ἐνὸς ἀτόμου; Ἀσφαλῶς θὰ τὸν πλησιάσῃ ὁ «ὀδηγὸς μελέτης» καὶ θὰ τοῦ ζητήσῃ ἐξηγήσεις. Μπορεῖ ἀκόμη νὰ γίνῃ λόγος γιὰ τὸ ὄνομα του στὴ «συνάθροισι βιβλίου» ἢ στὴ γενικὴ συνάθροισι ὑπηρεσίας ἢ νὰ ἀνακοινωθῇ τὸ ὄνομα του στὸν πίνακα. Μπορεῖ ἀκόμη νὰ τοῦ δοθῇ κάποιος «ῥιμος ἀδελφός», μὲ τὸν ὅποιο νὰ ὑποχρεωθῇ νὰ πηγαίνει ἀπὸ σπιτί σὲ σπιτί γιὰ νὰ μάθῃ νὰ κἀνῃ τὸ ἔργο αὐτὸ πιὸ ἀποτελεσματικὰ.

Ἄν πάλι ὑπολείπεται σὲ ὥρες μπορεῖ νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ κάποιος ἀνώτατο χιλιαστικὸ στέλεχος καὶ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ αὐτὸν νὰ κανονίσουν μαζὶ τὸ ἡμερήσιο πρόγραμμα του. Ἐν ἀνάγκῃ θὰ τοῦ ὑποδειχθῇ νὰ ἀλλάξῃ

έργασία, για να μπορέσει να διαθέσει το χρόνο. "Αν πάλι επικαλεσθώ οικονομικό πρόβλημα μπορεί να το γίνω προτροπή για λιτώτερη ζωή.

Στη Διακονία της Βασιλείας του Φεβρουαρίου 1965, γερμ. έκδ., σελ. 6 δημοσιεύεται κάτι το καταπληκτικό. Ένα ήμερήσιο πρόγραμμα, που προορίζεται για μοντέλο στις περιπτώσεις αυτές. Το πρόγραμμα αυτό προσαρμόζεται αναλόγως, σύμφωνα και με τις υποδείξεις της ιεραρχίας. Προβλέπει επί παραδείγματι: έναρξη της ημέρας στις 7 το πρωί με προσωπική μελέτη και κλείσιμο στις 10 το βράδυ με την παρακολούθηση συναθροίσεων.

"Όλα αυτά αποδεικνύουν πως η έταιρία δεν κατορθώνει: απλώς να ασκήσει ψυχολογική πίεση στους παθούς της, αλλά επιτυγχάνει και κάτι άλλο: Οι χιλια-

στές αποκτούν την συναίσθησι πως δεν είναι έντελως εντάξει στις υποχρεώσεις τους απέναντι στην έταιρία. Αποκτούν δηλαδή το συναίσθημα της ένοχής. Η έταιρία από το μέρος της φροντίζει να χρησιμοποιεί αυτές τις καταστάσεις για μεγαλύτερη πίεση: «Ο μη κερδοφόρος δούλος», γράφει η «Σκοπιά» του 1974, σελ. 144, «δεν στιγματίσθηκε ως πονηρός επειδή έπραξε ανηθικότητα όπως είναι η πορνεία, η μοιχεία ή η όμοφυλοφιλία. Όχι, αλλά εκρίθη πονηρός επειδή δεν υπεστήριξε τις προσδοκίες της βασιλείας του Κυρίου του, δεν εργάσθηκε για την αύξηση του πλούτου της βασιλείας του Κυρίου του». Και η χιλιαστική ήγεςία στην Ελλάδα; Έχει το θράσος να γράφη στο Έπουργείο Παιδείας πως «οι Μάρτυρες του Έχωδά... Δέν ασκούν πίεσιν επί άλλοδοξων συνειδήσεων»! (Μάρτυρες του Έχωδά, σελ. 8).

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ

Συνέχεια από τη σελ. 39

3. ΟΙ ΕΜΦΑΝΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ.

Δέν είναι αποτέλεσμα νοσηρών καταστάσεων, δέν είναι φανταστικές, δέν είναι τεχνικές οι έμφανίσεις της Παναγίας. Είναι μιá μεγάλη συγκλονιστική πραγματικότητα. Πολλοί προσκυνητές έχουν δει την Παναγία σε όραματα, όπως ή όσια Πελαγία, να τους παρηγορεί, να τους συμβουλεύει, να τους υποδεικνύει δρόμο σωτηρίας. Είναι άπειρες οι περιπτώσεις προσκυνητών που είδαν σε όραμα την Παναγία. Πρò διετίας μιá Έλληνοαφρικανίς που έπασχε από μαγεία μās διηγήθηκε με πολλή συγκίνηση, ότι σε μιá περίοδο άλλοπαλλήλων κρίσεων της άσθενείας της, όταν θρισκόταν στην Νότιο Άφρική, ένα πρωί είδε την Παναγία μέσα σε άπλετο θείο φώς να της λέγει: «Μή φοβάσαι! θά γίνεις καλά και θά έρθεις στο σπίτι μου. Είμαι ή Μαρία στο νησί της Τήνου». Έκείνη την ώρα μπροστά στα μάτια της γυναίκας έμφανίστηκε ή Ναός της Παναγίας όπως ακριβώς είναι: σημειωτέον, ότι ή άρρωστη ποτέ της δέν είχε δει το Ναό της Τήνου και ποτέ δέν είχε ακούσει για την Παναγία της Τήνου.

Άλλά και άλλοι μικροί και μεγάλοι βλέπουν την Παναγία. Τήν βλέπουν σάν μιá γερόντισσα Μοναχή, φωτόλουστη, με γλυκό πρόσωπο, γεμάτη στοργή κι αγάπη. Το περίεργο και αξιοθαύμαστο είναι, ότι την βλέπουν και πολλοί άπιστοι να τους παρακινεί να μετανοήσουν, οι όποιοι συγκλονισμένοι από το γεγονός έρχονται, σάζονται και μās κοινολογούν το συμβάν. Έκτος από τα

όραματα έχομε και τις έμφανίσεις της Θεοτόκου όχι σε ώρα ύπνου, αλλά έγρηγόρευσης. Οι δέκτες αυτής της μεγάλης δωρεάς είναι δλίγοι. Διακρίνονται για την πίστι και καθαρή τους ζωή. Η έμπειρία αυτή σφραγίζει την υπόλοιπη ζωή τους. Έμφανίσεις της Παναγίας παρατηρούνται και κατά τις μεγάλες πανηγύρεις, όπου στο Ναό της συρρέουν πλήθη πιστών. Παλαιότερα οι έμφανίσεις της Παναγίας ήταν συχνότερες. Στα τελευταία χρόνια είναι αραιότερες. Ο λαός κατά την ώρα εκείνη ξεσπά σε κλάματα και φωνές, και όλων τα βλέμματα στρέφονται στο σημείο της Παναγιοφάνειας. Τότε συμβαίνουν πολλά θαύματα. Ακόμη έχομε έμφανίσεις θείου ακτίστου φωτός, που περιφέρεται σάν μιá δέσμη μέσα κι έξω από το Ναό. Οι ώρες αυτές όμολογουμένως είναι ώρες μεγάλης συγκινήσεως.

Τά πλήθη ξεσπούν σε άλλαλαγμούς, επικαλούνται τη βοήθεια του Θεού και τη μεσιτεία της Θεοτόκου, κλαίνε, οι δαίμονιζόμενοι βλαστημοούν, οι κυφάλαιοι βγάζουν άναρθρες κραυγές. Αποτέλεσμα αυτών των έμφανίσεων είναι: πολλά θαύματα και μιá άνείπωτη χαρά που απλώνεται: στις καρδιές των πιστών.

Αυτές οι θείες έμπειρίες είναι ή μαγνήτης που προσελκύει κάθε χρόνο όλο και περισσότερους προσκυνητές παρά την συστηματική πολεμική της πίστεως, την κατασχοφάντησι των θαυμάτων και τον διασυρμό της Έκκλησίας από την μερίδα των θεομάχων και των συγχρόνων άρνητών του Χριστού.

(Συνεχίζεται)

ΦΙΛΟΘΗ ΜΠΕΝΙΖΕΛΟΥ

ἡ κυρὰ τ' Ἀγγέλου *

Τοῦ κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΕΡΟΥΣΗ

Τὸ παρεκλήσι τοῦ ἁγίου Ἀνδρέα, δίπλα ἀκριβῶς στὸν Παρθενῶνα, ὅπου μέχρι σήμερα σώζεται καὶ εἰδικὴ κρύπτη, στὴν ὁποία προσερχόταν ἡ ὁσία γιὰ νὰ κρυφτεῖ καὶ νὰ προσευχηθεῖ, εἶναι τὸ ἐκκλησάκι που ἴδρυσε μὲ τὴν πατρικὴ περιουσία. Εἶναι τὸ παρεκλήσι πού ἀκόμα καὶ σήμερα διατηρεῖται στὴν αὐτὴ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Κτίσμα ἱερὸ στὴ μνήμη τῆς Φιλοθέης.

Καθημερινὴ φροντίδα τῆς ὁσίας εἶναι τὸ πλούσιο κοινωνικὸ ἔργο τῆς.

Ὅμοιο δὲν ὑπάρχει σ' ὁλόκληρη τὴν Ἀνατολή, ὕστερα ἀπὸ τὴ Βασιλειάδα, στὸ Βυζάντιο.

«Τὰ Νοσοκομεία καὶ Ξενοδοχεῖα, ὅπου ὀλίγον μακρὰν τοῦ Μοναστηρίου ἔκτισεν, εἶναι ἀρκετὸν τεκμήριον τῆς φιλοκτιρίμωνος ἐκείνης καὶ εὐσπλαγγνικωτάτης ψυχῆς, εἰς τὰ ὁποία εἰσερχομένη ἡ ἰδία αὐτὴ ἐπεσκέπτετο τοὺς διαφόρους νοσήμασι κατεχομένους, οὐ μόνον μὲ ὅλα τὰ πρὸς τροφήν καὶ σωματικὴν ἀνάπαισιν ἀναγκαῖα, ἀλλὰ καὶ μὲ παραμυθητικὰ καὶ εὐαγγελικὰ λόγια, διατρέφοντα τὴν ψυχὴν, γινομένη τὰ πάντα τοῖς πᾶσι, ἵνα τοὺς πάντας κερδήσῃ, κατὰ τὸν Παῦλον ἢ τοὺς πλείονας».

Ἀπὸ γράμμα (τεκμήριον) τοῦ ἱερομόναχου Σεραφείμ Πάγκαλου, πού συνόδευε ἀναφορὰ τῆς Φιλοθέης πρὸς τὴν Ἑνετικὴ Γερουσία γιὰ βοήθεια, μαθαίνουμε ἀκριβῶς γιὰ τὴ δράση τῆς Ὁσίας.

Λέει (σὲ μετάφραση):

«Εἶναι περίπου δώδεκα χρόνια (1571 - 1583) ἀφότου μία εὐγενὴς Ἀθηναία ἀπὸ θεῖον ὁρῶμενη ζῆλον, ἀνήγειρεν ἐν μοναστήριον ἐν ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ὡς καὶ δύο μετόχια. Τὸ μοναστήρι τὸ ἐπροίκισε μὲ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά της καὶ γενομένη μοναχὴ ἡ Φιλοθέη ὑπηρέτει εἰς τὸ μοναστήρι... Αὕτη συνιτηρεῖ περὶ τὰς 150 καλογραίας. (Ἐκεῖ)... εὐρίσκουν ἄσυλον πολλοὶ σκλάβοι καὶ ὄχι λίγοι ἄπιστοι γίνονται Χριστιανοί. Τοῦτο προκάλεσε τὴν ὀργὴν τῶν ἐχθρῶν τῆς θρησκείας μας καὶ ἀπεπειράθησαν οὗτοι νὰ ματαιώσουν τὸ ἔργον, καταστρέφοντες τὸ μοναστήρι, οἰκειοποιούμενοι τὴν περιουσίαν του καὶ ἀτιμάζοντες τὰς παρθένους». Διὰ τὸν λόγον τούτον ὁ αὐτὸν προσπίπτει εἰς τὴν Γερουσίαν ζητῶν νὰ συνδράμῃ τὸ

μοναστήρι καὶ τὰ μετόχια «μὲ ὅ,τι τὸ ἅγιον Πνεῦμα τὴν ἐμπνεύσει διὰ ν' ἀποφευχθῇ ὁ βιασμός τῶσων ἀθῶων παρθένων καὶ διὰ νὰ μὴ στερηθοῦν τοῦ ἀσύλου οἱ ἀτυχεῖς σκλάβοι καὶ διὰ νὰ μὴ ἐμποδισθῇ ἡ λύτρωσις τῶσων ταιλαπωρομένων ψυχῶν», αἱ ὁποῖαι ἐδεργετοῦμεναι θὰ διατηρήσουν αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην».

Κι ἡ Φιλοθέη συνεχίζει τὸ ἔργο τῆς.

«Στὸ οἰκογενειακὸ τῆς χτήμα τοῦ Περσοῦ, στὸ πῶ ἀγαπημένο τῆς, πού ἦτανε χτήμα προικῶ ἐνὸς ἀπὸ τοὺς προγόνους τῆς, πού εἶχε παντρευτῇ τὴ «δεκατέρα τοῦ ἀφέντη τῆς Ἀθήνας καὶ πῆρε προῖκα ὅλη τὴν Κηβισὰ καὶ τὸν Ἀχλαδόκαμπο πού εἶναι πρὶν ἀπ' τὸ Χιλιάντρι», ἰδρῦει παράρτημα τοῦ κεντρικοῦ Μοναστηριοῦ».

Ἔτσι ὁ μικρὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, πού σώζεται, σχεδὸν ἀνέπαφος ἴσαμε σήμερα στὰ Πατήσια, μετόχι τοῦ μοναστηριοῦ τῆς, γίνεται ἕνα ἀκόμα ὀρηγτήριο γιὰ τὴν πολύπλευρη δράση τῆς. Σ' αὐτὸ, μακριὰ ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὶς προκλήσεις τῶν Τούρκων καὶ τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηνῶν, ἀσχεῖ τὸν ἑαυτὸ τῆς καὶ τὸν Παρθενῶνα τῆς στὴν ἀγάπη, στὴν πίστη, στὴν εὐθύνη καὶ στὴν φιλοπατρία.

Κοπέλες τῆς Ἀθήνας, τῶν ἐπαρχιῶν, καθὼς ἀκόμα καὶ πολλὲς τουρκοπούλες, πού ἔγιναν χριστιανές, ἐργάζονται καὶ δῶ σὰν τὸ μελίσο. Προσεύχονται, ἀγορπνοῦν καὶ προετοιμάζονται γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸν Παράδεισο. Τὸ προάστειο, πού εἶναι λίγο ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, τὸ Ψυχικὸ, μαζὶ μὲ τὴν ὠραία περιοχὴ τῆς Φιλοθέης, εἶναι τόποι πού δρᾷ ἡ ἀρχοντοπούλα τῆς Ἀθήνας.

Στὸ Ψυχικὸ (Φιλοθέη) σώζεται ἀκόμα μέχρι σήμερα τὸ προσωπικὸ κελλὶ τῆς. Σ' αὐτὸ ἡ ὁσία κλεινόταν συχνὰ γιὰ νὰ προσευχηθεῖ, νὰ ἀσκηθεῖ καὶ νὰ κρυφτεῖ. Γιὰ τὸ ἔργο τῆς καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς στὰ δύσκολα κείνα χρόνια τῆς τουρκοκρατίας συνήθιζε νὰ λέει:

—Τοῦτο τὸ ρᾶσο πού φορᾶμε ἀδελφές μου δὲν τὸ φορᾶμε μόνο γιὰ μετάνοιες καὶ προσευχές, γιὰ νὰ σώσουμε τὴν ψυχὴ μας! Θὰ ἦταν πολὺ ἐγωϊστικὸ νὰ φροντίζουμε μόνο γιὰ μᾶς. Ἐκεῖνος πού σταυρώθηκε γιὰ τὸν κόσμον θέλει νὰ βοηθήσουμε τὸ συνάνθρωπὸ μας. Νὰ περπατᾶμε καθημερινὰ ἀνάμεσα στοὺς πο-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 26 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 τεύχους.

νεμένους, τούς ἀγράμματος καὶ τούς αἰχμάλωτους. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργον ποῦ ζητάει ἀπὸ μᾶς ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ σκλαβωμένο Γένος».

★

Ὅπως ἦταν φυσικό, ὁμως, ἓνα τέτοιο ἔργον δὲν μποροῦσε νὰ μείνῃ περιορισμένο μέσα στὴ μικρὴ καὶ ἄσημη Ἀθήνα. Ἀνοίχτηκε καὶ σ' ἄλλους χώρους τῆς Ἀττικῆς καὶ τῶν γύρω νησιῶν τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ στὸν Εὐβοϊκό.

Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀκτινοβολίας τῆς προσφορᾶς τῆς Φιλοθέης Μπενιζέλου ἦταν ν' ἀνησυχῆσουν οἱ Τοῦρκοι καὶ μερικοὶ προύχοντες.

Τὸ ἐθνικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ ἔργον τῆς δὲν γίνεται πιά ἀνεκτὸ ἀπὸ τοὺς τύραννους, μὲ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ποιότητα ποῦ ἔλαβε. Ζητοῦν λοιπὸν εὐκαιρία γιὰ νὰ τὸ ἐμποδίσουν ἢ καὶ νὰ τὸ καταστρέψουν ἀκόμα!

Κι ἡ εὐκαιρία ἔρχεται. Τὴν προκάλεσαν οἱ ἴδιοι. Εἶναι ἡ νύχτα τῆς 3ης Ὀκτωβρίου τοῦ 1588 ἢ 1587.

Ἡ ἡγουμένη Φιλοθέη μαζί μὲ τὶς μοναχῆς καὶ ἄλλες δόκιμες καὶ τρόφιμες τοῦ κοινοβίου βρίσκονται στὸ μετόχι τοῦ ἁγίου Ἀνδρέα στὰ Παραδείσια (Πατήσια) καὶ κάνουν ὄλονυχτία στὴ μνήμη τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη.

Εἶναι πιά προχωρημένα μεσάνυχτα, καθὼς ἀκούγονται μέσα στὸν κάμπο τοῦ μεγάλου ἐλαιώνα τῆς Ἀττικῆς οἱ ἀγγελικῆς ψαλμοῦδιες τοῦ Παρακλητικοῦ Κανόνα.

Ἡ Ὁρθοδοξία, ἡ θρησκεία τῆς ἐλπίδας τοῦ λαοῦ, βρίσκεται στὴν πιδὸ μεγαλόπρεπη καὶ μυστικὴ ὥρα τῆς. Οἱ καρδιῆς συνεπαρμένες ἀπὸ χαρὰ καὶ πνευματικὴ ἔξαρση πετοῦν μὲ τὰ φτερά τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς στοὺς λευτέρους οὐρανοὺς τοῦ ἐπέκεινα.

Αὐτὴ ἀκριβῶς τὴ μετάρσια στιγμή ἀρπάζουν μερικοὶ Ἀγαρηνοὶ καὶ ἀφοῦ πηδοῦν τὴ μάντρα, σπᾶνε τὴν πόρτα καὶ βρίσκονται ἀνάμεσα σὲ κείνη τὴ θεϊκὴ γαλήνη.

Εὐκόλα ἀνακαλύπτουν ἀνάμεσα στὶς γυναῖκες τὴ Φιλοθέη. Τὴν πιάνουν ἀπὸ τὰ μαλλιά καὶ τὴ σέρνουν. Ὅσοτερον τὴ δένουν στὸ λευκὸ, μαρμαρίνον στυλο, ποῦ μέχρι σήμερον ὑπάρχει στὸ ναῖδριον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέα καὶ κεῖ τὴ μαστιγώνουν ἀλύπητα, μέχρι ποῦ «... ἀπὸ τὰς περισσὰς μαστιγῶν καὶ τὰ τραύματα ἄφησαν αὐτὴν ἡμιθανῆ...». Ἐνῶ οἱ ἄλλες γυναῖκες στὸ μεταξὺ ἔχουν φύγει ἀπὸ τὸ παραπύργιον καὶ τὴν εἰδικὴ κρύπτη ποῦ ὑπῆρχε στὸ βάθος δεξιὰ τοῦ ἱεροῦ.

Στὴ συνέχεια τὴν ἔβγαλαν ἔξω, στὴν κρύα νύχτα καὶ τὴν ἄφησαν κεῖ νὰ πεθάνει ἀβοήθητη φεύγοντας πάνω στ' ἄλογά τους.

Σπάραξαν ἀπὸ πόνο οἱ μοναχῆς, σὰν ἦρθαν καὶ τὴ βρῆκαν σ' αὐτὴ, τὴν τραγικὴ κατάστασιν. Εἶχε

συρθεῖ μὲ πληγωμένο τὸ κορμὶ στὸ στυλο, ἔξω ἀπὸ τὸν περίβολο τῆς ἐκκλησίας καὶ εἶχε παραδοθεῖ στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ: «γενναία καρδιά, ἀκατάβλητο θάρρος, θέληση ἀλύγιστη, παντοδύναμη πίστη, ὑπομονὴ καὶ θεῖα ἀγάπη».

Ἡ πνευματικὴ μάνα τῆς Ἀθήνας, ἡ μαίστρα καὶ κυρὰ τ' Ἀγγέλου, μεταφέρεται ἀμέσως πληγωμένη βαριά στὸ προάστειο τῆς ἁγίας Φιλοθέης. Τὴν τοποθετοῦν στὴν κρύπτη τῆς ὅπου μέχρι σήμερον καίει ἄσβυστο καντήλι στὴν εἰκόνα τῆς. Καὶ κεῖ, ἔξαντλημένη ἀπὸ τὶς βαναυσότητες τῶν δημίων τῆς περνᾷ τὶς ὕστατες ὥρες τῆς ἐπίγειας ζωῆς τῆς.

«Ἡ δὲ Ὁσία Φιλοθέη ἐπὶ τούτῳ πολλὰς εὐχαριστίας τῷ Θεῷ ἀναπέμπουσα, μετ' ὀλίγον καιρὸν τῶν πληγῶν ἐκείνων ἐδέξατο τὸ μακάριον τέλος καὶ ἀπῆλθε πρὸς τὰς οὐρανίους χοροστασίας».

Ἦταν τὸ ἔτος 1589 ἢ 1588 στὶς 19 Φεβρουαρίου, ὅταν παρέδωσε τὸ πνεῦμα.

Τὴν ἔθαψαν στὸ δεξιὸ μέρος τοῦ Ἱεροῦ Βήματος τοῦ ἁγίου Ἀνδρέα. «Ἡ Φιλοθέη τῶν τῆδε μεταστάσα, χαίρουσ' ἀνῆλθε πρὸς μονὰς οὐρανίους».

Τὸ Συναξάρι σημειώνει:

«Μετὰ δὲ εἰκοσιν ἡμέρας τῆς αὐτῆς κοιμήσεως ἐμύρισεν ὁ τόπος ἐκεῖνος, ἐν ᾧ κατέκειτο τὸ σῶμα αὐτῆς, ὁμοίως καὶ τῆς ἀνακομιδῆς μετὰ ἐνιαύσιον παραδρομὴν γενομένης, εὐρέθη τὸ τίμιον αὐτῆς λείψανον σφόν καὶ ἀκέραιον, καθὼς τὴν σήμερον φαίνεται καὶ μύρου εὐώδους μεμεστωμένον εἰς λαμπρὰν ἀπόδειξιν τῆς θεαρέστου αὐτῆς καὶ ἐναρέτου διαγωγῆς, δόξαν τε καὶ αἶνον τοῦ παντοδύναμου καὶ παναγάθου Θεοῦ, εἰς τιμὴν καὶ κύχημα τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως».

★

Τὸ 1821 μετέφεραν τὸ ἱερὸ σκήνωμα τῆς Ὁσίας Φιλοθέης στὸ Μητροπολιτικὸ ναὸ Ἀθηνῶν, ὅπου μέχρι σήμερον φυλάγονται τὰ μυροβόλα λείψανά τῆς.

Οἱ αἰῶνες κράτησαν ἄσθηστη τὴ μνήμη τῆς. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τὴν τιμᾷ ἀνάμεσα στοὺς νεομάρτυρες. Καὶ τὸ Ἔθνος ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνην του, ἐνῶ ὁ ἕμνωδὸς ψάλλει στὴν ἀκολουθία τῆς Ὁσιομάρτυρος Φιλοθέης κάθε χρόνον στὶς 19 Φεβρουαρίου:

«Χαίροις τῶν Ἀθηνῶν ἡ λαμπάς, ἡ ἐν τῷ βίῳ καιομένη καὶ φαίνουσα, ἡ πίστις δι' ἐπιτοίας καὶ διὰ βίου ἀγνοῦ τὰς πρὸς σὲ φοιτώσας ἐκδιδάσκουσα...».

Ε Π Ι Κ Λ Ι Ρ Α

Ἡ Ὁσία Φιλοθέη.

ΣΤΙΣ 19 ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ, ἡ Ἐκκλησία μας καὶ ἰδιαίτερα ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν, τόπος γέννησης καὶ βίου τῆς Ἀγίας, τιμᾷ τὴν Ὁσία Φιλοθέη († 1589). Ἡ ἐκλεκτὴ αὐτὴ ψυχὴ, στολίσμενη μὲ κάθε ἀρετὴ καὶ ζῆλο φωτεινὸ γιὰ τὸ Γένος, ἔλαμψε κατὰ τὴν Τουρκοκρατία. Τὸ ἔργο τῆς, στὰ δυσχερέμερα ἐκεῖνα χρόνια, θαυμαστὸ ἀπὸ κάθε ἄποψη. Οἱ ἱστορικοὶ τὸ ἀναγνωρίζουν ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ λαμπρὰ στοιχεῖα ποὺ συνθέτουν τὴν εἰκόνα τῆς προσφορᾶς τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν ἐπιβίωση τῆς πίστεως μέσα στὸ σκοτάδι τῆς δουλείας.

Μὲ τὴν εὐκαιρία, πληροφοροῦμε τοὺς ἀναγνώστες μας, ὅτι αὐτὲς τὶς μέρες κυκλοφόρησε μιὰ ὥραία βιογραφία τῆς Ὁσίας Φιλοθέης, γραμμὴν ἀπὸ τὸ συνεργάτη μας λογοτέχνη κ. Δ. Φερούση. Στὶς σελίδες τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, ποὺ τὸ κοσμοῦν καὶ ἐξαισιες γραβοῦρες τῆς ἐποχῆς, ζωντανεύουν ἡ μορφή καὶ τὸ ἔργο τῆς Ἀγίας.

Γιὰ τὴν ἐργαζόμενη μητέρα.

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ Ἀναπύξεως τοῦ Παιδιοῦ, ποὺ πρόεδρος του εἶναι ἡ γνωστὴ παιδαγωγὸς κ. Ἄννα Λαουράκη - Γκριτζάλα, καθιέρωσε τὸ 1982 ὡς «Ἔτος Ἐργαζομένης Μητέρας», κατὰ δὲ τὴ διάρκειά του θὰ τὸ προβάλλει μὲ διάφορες ἐκδηλώσεις. Ἡ ἀπόφαση εἶναι φαινή. Γιατὶ ἔπρεπε νὰ τιμηθεῖ αὐτὴ ἡ ὄψη τῆς σύγχρονης Ἑλληνίδος. Καὶ νὰ φωτισθοῦν τὰ προβλήματα τῆς. Οἱ μητέρες ποὺ δουλεύουν ἐπαγγελματικὰ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι — καὶ οἱ πρὸ πολλὰς τὸ κάνουν γιὰ οἰκονομικοὺς λόγους — εἶναι μιὰ πληθὴς κοινωνικὴ τάξη σήμερα. Μιὰ τάξη συμπαθῆς, ποὺ ἀξίζει συμπράξη καὶ βοήθεια. Ἀπὸ τὴν Πολιτεία πρῶτα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλους φορεῖς. Μεταξὺ αὐτῶν, εἶναι καὶ ἡ Ἐκκλησία. Συγκεκριμένα, ἰδίως οἱ ἐνοριακοὶ ποιμένες. Σὰν φωτεινοὶ σύμβουλοι τῆς οἰκογένειας, πρέπει νὰ δείχνουν ζεστό ἐνδιαφέρον γιὰ τὶς διάφορες δυσκολίες τῆς. Μερικὲς ἀπ' αὐτές, τὰ θέματα ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἐργαζόμενη μητέρα. Ἄς δώσουν λοιπὸν οἱ ἐφημέριοί μας ἓνα πρὸ ζεστό «παρὼν» σ' αὐτὸν τὸν τομέα.

Καὶ γιὰ τὸ τί δὲν κάναμε.

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ τῆς Ἀπόκριω, «μειάν ποιούμεθα τῆς δευτέρας καὶ ἀδεκάτου παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Κατὰ τὴν Ἡμέρα τῆς Κρίσης, θὰ μᾶς ζητηθεῖ λόγος γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας. «Ὅλες ἀφοροῦν τὸ τί κάναμε γι' αὐτὸν ὅσο ζούσαμε. Θὰ μᾶς κρίνει ὅμως καὶ γιὰ τὸ τί δὲν κάναμε. Δηλαδή γιὰ ὅσα παραλεί-

ψαμε, ἀπὸ ἀκηδία καὶ δειλία, ἀέναντι τῆς κορυφαίας ἐντολῆς του, τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης.

Ἄς πάρουμε, ἐφέτος, μιὰ εὐλογημένη ἀπόφαση. Νὰ συμπληρώσουμε αὐτὰ τὰ κενά.

Δίδαγμα ἀπ' ἔξω.

Η ΠΑΤΡΟΠΑΡΑΔΟΤΗ ἐκκλησιαστικὴ μας μουσική, ἡ λεγόμενη βυζαντινὴ, εἶναι, μαζί μὲ τὸ Δημοτικὸ Τραγοῦδι, πολὺτιμη ἐθνικὴ μας κληρονομία. Συνέχεια καὶ φυσικὴ, ἐξαγιασμένη μέσα στὸ πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐξέλιξη τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ μέλους, κρίνεται ἀπὸ τοὺς εἰδικοὺς μουσικολόγους τῆς ὑψηλοῦ ἐφάμιλλη μὲ τὶς ἄλλες αἰσθητικὲς ἀξίες τῆς Παραδόσεώς μας. Αὐτὴ δὲ καθ'αυτὴν, ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα ἐπιτεύγματα τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος.

Τὴ βεβαιότητα τῆς ἀξίας τῆς ἐκφράζουν καὶ οἱ δημιουργοὶ τῶν συγχρόνων ὁμοεθνῶν μας συνθετῶν, ποὺ ἀντλοῦν ἐμπνεύσεις καὶ τεχνουργεῖα ἀπ' αὐτῶν τὸ χάρο. Κάνουν πολὺ καλά, βοηθώντας ἔτσι τὸ Γένος νὰ ξαναβροῖ τὸν ἑαυτό του. Πλάι τους, ἡ Ἐκκλησία, μὲ τὸν ἀποφασιστικὸ, κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια, παραμερισμὸ τῆς δυνάστεως «καντάδας», συντελεῖ στὸν ἴδιο σκοπὸ.

Τὸ παράδειγμα στροφῆς τῶν συνθετῶν στὶς λαϊκὲς ρίζες μᾶς ἐρχεται καὶ ἀπ' ἔξω. Συμπληρώθηκαν 100 χρόνια ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ διασέμου Οὐγγρου μουσικοῦ Μπέλλα Μάροτκ. Καὶ γράφονται πολλὰ στὸ διεθνὴ Τύπο μὲ τὴν εὐκαιρία. Οἱ ἐπαινοὶ στὴ μεγαλοφυΐα του ἔχουν κεντρικὸ σημεῖο τους τὸ ὅτι τὸ ἔξοχο αὐτὸ πνεῦμα ἐμπνεάταν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὰ λαϊκὰ μοτίβα τῆς χώρας του. Κάτι ποὺ διδάσκει καὶ ἐμᾶς, ἰδιαίτερα ὅσους εἶναι ἀκόμα ξενόπληκτοι.

Ὁ Ἅγιος Πολύκαρπος.

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ, ὄνομα καὶ πράγμα στὸ νοητὸ Ἀμπελώνα τοῦ Χριστοῦ, μνημονεύμενος τὴν 23ῃ Φεβρουαρίου, εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πρὸ αἰγλήεντες Ἀποστολικοὺς Πατέρες, δηλαδὴ τοὺς Πατέρες ποὺ ἔζησαν κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἐπίσκοπος τῆς ἰωνικῆς πρωτεύουσας, τῆς ὠραίας Σμύρνης, ἐφθασε σὲ θαθεῖα γεράματα, ἀναλίσκοτας τὸν ἑαυτό του στὴ διακονία τοῦ ποιμνίου του. Τέλος δέ, ἐπέστρεψε τὸ βίον μὲ τὸ μαρτύριον, στὰ μέσα τοῦ Β' αἰώνα.

Εἶναι ἓνα μεγάλο ἀνάστημα τῆς θείας Χάρως, ποὺ οἱ καιροὶ δὲν μείωσαν τὴν φεγγαβολὴ του στὶς ψυχές. Ὁ λαὸς μας διατηρεῖ προσφιλεῖ τὴ θύμησή του, τὸν σέβεται καὶ τὸν τιμᾷ. Ὁ δὲ ἱερός μας Κληρὸς ἀνέκαθεν ἐμπνέεται στὸ ποιμαντικὸ πεδίο ἀπὸ ὅτι διδάσκουν ὁ βίος καὶ ἡ πολιτεία του στὸν κόσμον μας.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ ΓΕΝ. ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ Ι. Σ. Κ. Ε.

Ἡ ἑτησία τακτική γενική συνέλευση τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος (Ι.Σ.Κ.Ε.) πού συνήλθε στὴν Ἀθήνα τὴν 28ῃ Ἰανουαρίου 1982, ἀφοῦ ἄκουσε τὶς ἐπὶ μέρους εἰσηγήσεις καὶ συζήτησε πάνω σὲ θέματα οἰκογενειακοῦ δικαίου, μασωνίας καὶ μαρξισμού, ἐξέδωκε ὁμόφωνα τὸ ἀκόλουθο ψήφισμα:

1) Χαιρετίζει καὶ σεμνύνεται διὰ τὴν ἱστορικήν ὁμόφωνον ἐν πνεύματι ἀγάτης καὶ ἀδελφροσύνης φωνήν, διὰ τῆς Σεπτιῆς Ἱεραρχίας, τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας.

2) Διαμαρτύρεται πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν καὶ τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν μὴ ἐπιτρεπτὴν θέσιν ὑπὸ μερίδος τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου καὶ τὴν τοιαύτην τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως, ἅτινα ἔχουσιν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διαστρέβλωσιν τῶν ἀλαθῆτων Χριστιανικῶν Διδασκαλιῶν καὶ Δογμάτων.

3) Καταδικάζει ὅλας τὰς ἀντιχριστιανικὰς διδασκαλίας καὶ ὁργανώσεις — Μασωνίαν (θρησκείαν τοῦ καπιταλισμοῦ), Μαρξισμόν, ὁποῖος στερεῖ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου, χιλιασμόν καὶ λοιπὰς παραφυάδας τῶν — αἰτινες ὑπὸ τὸ Φῶς τοῦ Χριστοῦ εἶναι κενὰ καὶ ὄργανα τοῦ Διεθνοῦς Σιωνισμοῦ πρὸς ὑποδύλωσιν τῶν λαῶν καὶ διάβρωσιν τοῦ Ἔργου τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

4) Καλεῖ τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας ἐν ὀνόματι τοῦ Ὁρθο-

δόξου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ νὰ τηρηθῶν ἀπαρασαλεύτως αἱ διατάξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος. Τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ὅπως, ἐν ὀνόματι τῶν προεκλογικῶν καὶ προγραμματικῶν του δηλώσεων, μὴ ἀποστή ἐξ αὐτῶν. Τὸν Πρόεδρον καὶ ἅπαντα τὰ Μέλη τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων ὅπως μὴ ψηφίζουν νομοθετήματα ἐρχόμενα εἰς ἀντίθεσιν μὲ αἰώνια διώματα θρησκευομένου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, χάριν τῆς ὁμοφυχίας καὶ ἐνότητος τοῦ Ἑθνους μας.

5) Καταδικάζει διὰ τοῦ παρόντος τὰς φημολογουμένας καὶ ἐπικειμένας θεοπλίσεις: α) τὴν ἐπιβολὴν ὡς υποχρεωτικοῦ τοῦ πολιτικοῦ γάμου καὶ προαιρετικοῦ τοῦ θρησκευτικοῦ τοιούτου, β) τὴν ἀποικονικοποίησιν τῆς μοιχείας καὶ νομιμοποίησιν τῶν ἀμβλώσεων, γ) τὴν ἀπάλειψιν τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν καὶ δ) τὴν κατάργησιν τῆς λογοκρισίας καὶ προελέγχου ἐπὶ θεμάτων ἠθικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ περιεχομένου (ναρκωτικά, πορνὴ καὶ λοιπά), ἐνέργειαι αἱ ὁποῖαι τυχὸν ὑλοποιούμεναι θὰ ἀποτελέσουν δυναμίτιδα

εἰς τὰ θεμέλια τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἑθνους, τὸ ὁποῖον κατὰ τὰς ἡμέρας μας χρήζει ἀρραγοῦς ἐνότητος Κλήρου καὶ Λαοῦ, τὰ ὁποῖα ἀπετέλεσαν καὶ θὰ ἀποτελοῦν τὴν ἀπόρθητον αὐτοῦ ἀσπίδα.

6) Διαμαρτύρεται διὰ τὰ ἀνεξέλεγκτα δημοσιεύματα Τύπου καὶ Τηλεοράσεως ὅτι οἱ Ἱερεῖς ἐκμεταλλεῖονται πρὸς χρηματισμόν τὰ Ἱερὰ Μυστήρια καὶ δηλώνει ἐπίσημως, ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἐφημερίων, πλὴν, εὐτυχῶς, ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων τὰς ὁποίας καὶ στυγματίζει, ἀρκεῖται μόνον εἰς τὰς προαιρετικὰς ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν προσφοράς, αἱ ὁποῖαι ἀνακουφίζουν καὶ ἐτέρας κοινωνικὰς τάξεις ὡς ἱεροψάλτας, νεοκόρους, καθαριστρίαις κ.λπ. Οὐδεμία δὲ ἀντίρρησης ὑπάρχει διὰ τὴν κατάργησιν των, ἀρκεῖ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἀνεκτὴ διαβίωσις τῶν ὑπηρετούντων εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἐξουσιοδοτεῖται ὅπως ἐπιδώσῃ τὸ παρὸν ὅπου καὶ ὅπως δεῖ.

Διὰ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος

Πρωτ. Ν. ΑΥΓΕΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς

Οἶκον. ΔΗΜ. ΠΛΑΤΗΣ

ΝΕΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ

ΤΟΥ ΤΑΚΕ

— Σπανὸς Ἀντώνιος, Ἱερεὺς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 29, σύνταξη 15.147, ἐφάπαξ 404.899.

— Παπαδημητρίου Δέσποινα, Πρεσβυτέρα, Β)4, ἔτη ὑπηρεσίας 31, σύνταξη 10.431, ἐφάπαξ 416.735.

— Σταυρόπουλος Ἰωάννης, Ἰ.Υ. πάλληλος, 5ος, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 28.020, ἐφάπαξ 78.028.

— Νασιάκουλος-Δημόπουλος Θεόδωρος, Ἱερεὺς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 23.683, ἐφάπαξ 390.970.

— Χρονόπουλος Κων)νος, Ἱερεὺς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 24.781, ἐφάπαξ 400.389.

— Τσιλιώνη Ἰωάννα, Πρεσβυτέρα, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 23, σύνταξη 7.500, ἐφάπαξ 267.478.

— Μυρωτὴ Χαρίκλεια, Πρεσβυτέρα, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 29, σύνταξη 7.500, ἐφάπαξ 351.521.

— Κυριακούλάκου Σταυρούλα, Πρεσβυτέρα, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 32, σύνταξη 9.410, ἐφάπαξ 368.145.

Κάθε Παρασκευὴ στίς 18.05' μὴ παραλείπετε νὰ ἀκοῦτε ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο τῆς Ε.Ρ.Τ. (Α' Πρόγραμμα) τὴν ἐκπομπὴ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας μὲ τὴ συνεργασία τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Συνοδου:

«Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΟΝΤΑ ΜΑΣ».

Μία ἐκπομπὴ πού μιλάει μὲ εὐκρίνεια στὸν εὐσεβῆ Λαὸ μας γιὰ θέματα τῆς Ἐκκλησίας πού τὸν ἐνδιαφέρουν.

— Προβολὴ τῶν θέσεων τῆς Ἐκκλησίας.

— Ἀπαντήσεις στοὺς ἀμφισβητίες.

— Ἐνημέρωση γιὰ τὴν ποικίλη ἐκκλησιαστικὴ δραστηριότητα.

Ἄκοῦτε ὅλοι τὴν ἐκπομπὴ «Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΟΝΤΑ ΜΑΣ».

Ἔνα ἀκόμη δημόσιο βῆμα στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀλήθειας γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ Λαὸ μας.